

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE

2026-02-19

Ärendenummer:

NV-06554-22

Slutredovisningen av regeringsuppdrag om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet

Naturvårdsverket, Polismyndigheten,
Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket
samt länsstyrelserna i Gävleborgs län, Norrbottens län
Skånes län, Stockholms län och Västra Götalands län

BESÖK: STOCKHOLM – VIRKESVÄGEN 2

ÖSTERSUND – FORSKARENS VÄG 5, HUS UB

POST: 106 48 STOCKHOLM

TEL: 010-698 10 00

E-POST: REGISTRATOR@NATURVARDSVERKET.SE

INTERNET: WWW.NATURVARDSVERKET.SE

Innehåll

SAMMANFATTNING	5
1. UPPDRAGET	7
2. BAKGRUND	8
2.1 Tidigare uppdrag	8
3. LÄGESBILD ÖVER AVFALLSBROTT	9
4. REDOVISNING AV ARBETE UNDER 2025	10
4.1 Problemidentifiering och åtgärdsframtagning med workshop	10
4.1.1 Workshoppar	11
4.2 Samverkan och samordning mellan myndigheter och utredningar	11
4.3 Kunskapsuppbyggnad i gruppen	12
4.4 Genomförande av åtgärder från delredovisning 2024	14
4.4.1 Öka kunskaperna om miljöbrottslighet	14
4.4.2 Ökad spårbarhet av avfallsflöden	15
4.4.3 Ny teknik som stärker tillsynen	16
4.4.4 Bättre kunskap om avfallsklassning	16
4.4.5 Tydliggöra hur en verksamhet kan stoppas eller förbjudas	16
4.4.6 Förverka brottsvinster	17
4.4.7 Utökad samverkan om lägesbilder som del av pilotprojektet Strukturerad samverkan	17
4.5 Bedömningar från 2025	19
4.5.1 Utbilda markägare och entreprenörer om skogsbilvägar och avfall	19
4.5.2 Ta fram vägledning för funktionskontroller	19
4.5.3 Utred behovet av platsspecifika miljöriskbedömningar hos REMA	20
4.5.4 Uppdatera Polismyndighetens handbok och checklista för kontroller av avfallstransporter på väg	22
4.5.5 Förbättra tips- och informationshantering om avfallsbrottslighet	22
5. MYNDIGHETERNAS FÖRSLAG TILL REGERINGEN	23
5.1 Utred hur länsstyrelserna kan samverka med Center mot arbetslivskriminalitet	23
5.2 Utred om länsstyrelsens uppföljning och utvärdering av tillsynen i länet närmare bör regleras	24
5.3 Inför krav på miljöstraffsavgift kopplat till utsorteringskravet för bygg- och rivningsavfall	26
5.4 Tillsynsmyndigheters möjlighet att kräva ersättning av verksamhetsutövaren för provtagnings- och analyskostnader	28
5.5 Genomför de förslag till författningsreglering av samverkan som tagits fram av Miljöstraffrättsutredningen	30
5.6 Förslag om att förlänga samverkan som idag bedrivs inom regeringsuppdraget för att inte få ett avbrott i samverkan	31

6.	MYNDIGHETERNAS ÅTGÄRDER MOT AVFALLSBROTTLIGHET	32
6.1	Förtydliga vägledning och arbetsrutiner för anmälan och utredning av brottsliga gränsöverskridande avfallstransporter	32
6.2	Förtydliga i Polismyndighetens beslagshandbok och ta fram en intern vägledning som ger stöd för att i högre utsträckning förstöra beslagtaget och förverkat avfall	33
6.3	Förtydliga tillsynsvägledningen om hur omhändertaget avfall får återvinnas	33
6.4	Utveckla vägledning om avfallsbedömning	34
6.5	Ta fram vägledning för funktionskontroller	35
6.6	Ta fram ett register över auktoriserade bilskrotare	35
7.	KONSEKVENSER AV FÖRSLAGEN	37
BILAGA 1	KONSEKVENSENS-UTREDNING AV FÖRSLAG 5.3	38
BILAGA 2	KONSEKVENSENSUTREDNING AV FÖRSLAG 5.4	53

Sammanfattning

Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket samt Länsstyrelserna i Gävleborgs län, Norrbottens län, Skåne län, Stockholms län och Västra Götalands län, fick i ett regeringsbeslut M2022/00531 från den 16 juni 2022 i uppdrag att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrott. Inom ramen för uppdraget har myndigheterna fortsatt att utveckla samverkan i syfte att förebygga illegal avfallshantering. Myndigheterna har i delredovisningarna, som lämnats 2023, 2024 och 2025, lämnat nödvändiga författnings- och andra åtgärdsförslag som syftar till att underlätta samverkan, förtydliga eller ändra ansvarsfördelning samt underlätta ett strukturerat informationsutbyte mellan berörda myndigheter inklusive kommunala tillsynsmyndigheter.

I den här skrivelsen slutredovisas regeringsuppdraget. Här beskrivs hur arbetet med regeringsuppdraget har bedrivits sedan den senaste delredovisningen i mars 2025.

Vi redovisar också sex nya förslag till regeringen:

- Förslag om att Arbetsmiljöverket får i uppdrag att, tillsammans med länsstyrelserna och övriga myndigheter i Center mot arbetslivskriminalitet, utreda hur länsstyrelserna kan samverka med Center mot arbetslivskriminalitet inom frågor som rör avfallsbrott.
- Förslag om att Naturvårdsverket får i uppdrag att utreda reglering av länsstyrelsernas uppföljning och utvärdering av hur tillsynen bedrivs i länets kommuner.
- Förslag om att införa en miljöstraffsavgift för utebliven sortering av bygg- och rivningsavfall.
- Förslag om att ändra i miljöbalken för att säkerställa tillsynsmyndigheternas möjlighet att kräva ersättning av verksamhetsutövare för provtagnings- och analyskostnader.
- Förslag om att uppdragsmyndigheterna i detta uppdrag får i uppdrag att fortsätta samverkan om avfallsbrottslighet i ytterligare tre år.
- Vi lämnar även ett gemensamt instämmande till ett förslag lämnat av Miljöstraffrättsutredningen om författningsreglerad myndighetssamverkan inom miljöbrottsområdet.

Därtill redovisar vi ett antal bedömningar om åtgärder som myndigheterna avser vidta under 2026 och framåt. Förslagen och bedömningarna omfattar hela rättskedjan och omfattar åtgärder för att förebygga avfallsbrott, öka upptäckten av avfallsbrott samt åtgärder för att öka andelen brottsutredningar som leder till lagföring. I redovisningen ingår även förslag på åtgärder för att utveckla myndighetssamverkan mot avfallsbrottslighet.

Arbetet med det här uppdraget har utförts mot bakgrund av att det har funnits brister i samverkan mellan de myndigheter som är involverade i att bekämpa avfallsbrottsligheten, samt att behovet av informations- och kunskapsutbyte mellan

berörda myndigheter har varit stort. Under de år som uppdraget löpt har åtgärder föreslagits och vidtagits som sammantaget har fördjupat samverkan, ökat förståelsen för varandras roller och ansvar och skapat ökade möjligheter för berörda myndigheter att dela information och genomföra gemensamma kontroller. Myndighetssamverkan i uppdraget har fungerat bra och det ger myndigheterna goda förutsättningar för fortsatt samverkan inom området.

1. Uppdraget

Denna redovisning beskriver vad som åstadkommits i regeringsuppdraget sedan den senaste delredovisningen i mars 2025 samt vad som planeras under 2026 och framåt. Denna skrivelse utgör slutredovisningen av uppdraget.

Det finns brister i samverkan mellan de myndigheter som är involverade i att bekämpa avfallsbrottsligheten, vilket också framgår av skrivelsen *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet*¹. Behovet av informations- och kunskapsutbyte är stort mellan berörda myndigheter och det krävs förståelse för varandras roller och ansvar. En djupare samverkan skulle ge ökade möjligheter för berörda myndigheter att dela information och genomföra gemensamma kontroller. Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket samt Länsstyrelserna i Skåne län, Västra Götalands län, Stockholms län, Gävleborgs län och Norrbottens län fick i ett regeringsbeslut M2022/00531 från den 16 juni 2022 i uppdrag att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrott.²

Myndigheterna ska:

- Fortsätta att utveckla den samverkan som har påbörjats och ta initiativ till samverkan med andra myndigheter som eventuellt är berörda.
- Vid behov lämna nödvändiga författningsförslag för att underlätta samverkan, förtydliga eller ändra ansvarsfördelning eller underlätta ett strukturerat informationsutbyte mellan berörda myndigheter inklusive kommunala tillsynsmyndigheter.
- Identifiera eventuella behov av ytterligare förebyggande och andra åtgärder mot illegal avfallshantering som inte tillgodoses genom pågående utredningar eller de uppdrag som i övrigt ingår i detta beslut.

Arbetsgruppen består av representanter från de tio myndigheterna alla med lång erfarenhet av frågor relaterade till avfallsbrottslighet inom sina respektive myndigheter.

¹ Naturvårdsverket, Kustbevakningen, länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Stockholms, Skåne och Västra Götalands län, Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten. *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet*, NV-02193-21. (2022).

² Uppdraget bygger på redovisning av regeringsuppdrag *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet*, NV-02193-21 (2022). Uppdrag utfördes av Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Åklagarmyndigheten och länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Skåne, Stockholms och Västra Götalands län.

2. Bakgrund

2.1 Tidigare uppdrag

Regeringen beslutade i februari 2021 att ge Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Åklagarmyndigheten och länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Skåne, Stockholms och Västra Götalands län i uppdrag att redovisa en lägesbild av den illegala avfallshanteringen samt redovisa förslag på åtgärder för att ytterligare förebygga och förhindra avfallsbrottslighet. Uppdraget redovisades den 7 mars 2022 genom skrivelsen *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet* NV-02193-21. Det uppdrag som nu givits till myndigheterna baseras på den lägesbild och de förslag till åtgärder som föreslogs i den skrivelsen.

3. Lägesbild över avfallsbrott

Miljöbrott och avfallsbrott är kopplade till organiserad brottslighet som genom olika brottsupplägg tjänar pengar på att inte följa gällande lagstiftning.

Den kriminella ekonomin står i fokus i en stor del av brotten och vissa av aktörerna har så kallad nätverkskoppling, ett mycket högt våldskapital samt internationella kopplingar. Många aktörer bedriver multikriminalitet och är kopplade till människohandel, bedrägerier, handel med narkotika och penningtvätt.

Till skillnad från andra organiserade kriminella grupper är avfallsbrottslingar bland de som oftast använder legitima företagsstrukturer för att utföra olaglig verksamhet. Jämfört med annan organiserad brottslighet är miljöbrottslingar även de som i störst utsträckning använder korruption som ett medel för att kunna bedriva sin kriminella verksamhet.

Avfallsbrott förekommer även inom den seriösa delen av näringslivet, ofta genom felaktig klassning, otillåten export eller bristande spårbarhet av avfall. Stärkta kontrollsystem och tydligare ansvar är avgörande för att motverka dessa överträdelser.

Enligt en rapport från EU-kommissionen tjänar organiserad brottslighet mellan två och sex miljarder³ årligen på dagens avfallshantering i Sverige.

Dessutom snedvrider avfallsbrotten marknaden och bidrar till en osund konkurrens för alla seriösa aktörer. Brotten dränerar därmed samhället på resurser och skadar miljön. Bara i ett fall i Kassmyra i Botkyrka kommun har kostnader för bortforsling och omhändertagande av avfallet uppgått till mer än 146 miljoner kronor⁴ och det förväntas att saneringen kommer att bli minst lika kostsam.

³ Polismyndigheten. *Den kriminella ekonomin*
<https://polisen.se/contentassets/98c220457ffa421cb604859eb2f3b142/den-kriminella-ekonomin-240916.pdf> (hämtad 2025-11-21). Rapporten refererar i sin tur till: Hulme, S., Disley, E., & Blondes, E. L. (2021). *Mapping the risk of serious and organised crime infiltrating legitimate businesses. Final report. European Union*.

⁴ Dom mot elva personer för delaktighet i miljöbrott i think pink/NMT-koncernens verksamhet, mål nr B 554-24 Södertörns tingsrätt.

4. Redovisning av arbete under 2025

Arbetet med det här uppdraget har utförts mot bakgrund av att det har funnits brister i samverkan mellan de myndigheter som är involverade i att bekämpa avfallsbrottsligheten, samt att behovet av informations- och kunskapsutbyte mellan berörda myndigheter har varit stort. Under de år som uppdraget löpt har åtgärder föreslagits och vidtagits som sammantaget har fördjupat samverkan, ökat förståelsen för varandras roller och ansvar och skapat ökade möjligheter för berörda myndigheter att dela information och genomföra gemensamma kontroller.

Här redovisar vi vad vi genomfört inom regeringsuppdraget under 2025; vad som påbörjats, avslutats, utretts och vilken informationsinhämtning vi gjort.

Under 2025 har de myndigheter som ingår i regeringsuppdraget fortsatt arbetet med att ta fram en samlad och uppdaterad bild av de hinder som finns för att effektivt kunna förebygga, upptäcka och lagföra avfallsbrottslighet.

Projektgruppens samlade bild har sedan varit utgångspunkt för de förslag på åtgärder som tagits fram inom ramen för uppdraget. Under arbetet har projektgruppen haft löpande kontakt med andra myndigheter och utredningar som hanterar frågor med kopplingar till projektgruppens uppdrag. Som exempel kan nämnas Miljöstraffrättsutredningen (M 2022:04)⁵ och Utredningen för en mer säker och digital bolagsrätt (Ju 2025:10)⁶. För att skapa en ännu bredare kunskap i projektgruppen har externa och interna föreläsare inom avfallsbrottsområdet medverkat på gemensamma myndighetsmöten.

4.1 Problemidentifiering och åtgärdsframtagning med workshop

Under 2025 har två workshoppar hållits med syfte att sälla och prioritera i den bruttolista av möjliga förslag som tagits fram genom workshoparbete under tidigare år. Bruttolistan består av åtgärder som hanterar identifierade hinder och åtgärder som utgör lösningar som motverkar avfallsbrott.

⁵ Sveriges riksdag. *Miljöstraffrättsutredningen (M 2022:04)*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/kommitteberattelse/miljostraffrattsutredningen-m-202204_hab2m04/ (hämtad 2025-11-22).

⁶ Sveriges riksdag. *Utredningen för en mer säker och digital bolagsrätt (Ju 2025:10)*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/kommitteberattelse/utredningen-for-en-mer-saker-och-digital_hdb2ju10/ (hämtad 2025-11-22).

4.1.1 Workshoppar

Den första myndighetsgemensamma workshopen, 25–26 februari, syftade till att precisera och prioritera de cirka 100 potentiella åtgärder som identifierats i tidigare workshoppar. Det andra temat under workshopen var att förbereda gemensamma budskap, bakgrund, problembild och åtgärder inför kontakt med media och andra intresserade av avfallsbrottslighet.

Den andra myndighetsgemensamma workshopen, 17–18 mars, handlade om att identifiera hur miljöstraffrättsutredningens betänkande påverkar våra potentiella förslag. Detta utifrån en matris med vad som är mer eller mindre bråttom relaterat till uppdragstiden, respektive mer eller mindre viktigt relaterat till effekten på avfallsbrottsligheten i stort.

Det andra temat var att fortsätta precisera och prioritera de åtgärder som identifierats i tidigare workshoppar. Det tredje temat var att ta fram myndighetsgemensamma huvudbudskap och delbudskap om avfallsbrottsligheten för att bidra med kunskapsbaserad information med anledning av det ökade medieintresset för avfallsbrottslighet. Medieintresset kopplas till rättegången i det så kallade Think Pink-målet.⁷ Slutligen gjordes en övning med syfte att identifiera aspekter som hittills saknas i vårt arbete med regeringsuppdraget. Ett antal avfallsflöden, några nya kriminella tillvägagångssätt och några nya åtgärder för att underlätta arbetet mot avfallsbrottslighet identifierades.

4.2 Samverkan och samordning mellan myndigheter och utredningar

Under året har flera av myndigheterna i regeringsuppdraget också deltagit i projektet Vital som organiserats inom myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet även kallat OB-satsningen.⁸ Vital kompletterar detta regeringsuppdrag genom att projektet utvecklar och testar operativa och innovativa åtgärder mot avfallsbrottslighet, med fokus på effektivare myndighetssamverkan. OB-satsningen kommer att fokusera på miljö- och avfallsbrottslighet under 2025 och 2026 vilket skapar behov av samverkan mellan berörda myndigheter.

Samverkan har också skett med projektet EcoCrim⁹ som drivs av Polismyndigheten. Projektet EcoCrim är ett samarbete mellan Högskolan i Gävle och Polismyndigheten. Projektet har fokus på ekonomisk brottslighet och inom ramarna för projektet ska en vetenskaplig kunskapsbild om avfallsbrottslighet tas fram. Naturvårdsverket har i samverkan bland annat bidragit med kunskap om olika tillvägagångssätt inom avfallsbrottsområdet. Samverkan har även skett med

⁷ Med Think Pink-målet avses Södertörns tingsrätts dom från den 17 juni 2025 i mål nr B 554-24.

⁸ Ju2008/5776/PO och Ju2015/09350/PO.

⁹ Polismyndigheten. *Ansökning till fonden för inre säkerhet*, Diarienummer SFBMVI/9/2023.

miljöstrategiska chefsgruppen där länsstyrelser och Naturvårdsverket ingår.¹⁰ En del åtgärdsförslag har stämts av med gruppen.

En viktig parallell utredning är Miljöstraffrättsutredningen (M 2022:04) som redovisades och lämnade sitt betänkande under 2025. Utredningen har bjudits in för att berätta om sitt arbete på projektgruppens möten och även deltagit i de workshoppar som genomförts.

Som en följd av genomförda och kommande förenklingar i informationsutbyte mellan myndigheter har arbetsgruppen tagit fram underlag i syfte att underlätta informationsutbytet. Det har till exempel handlat om myndighetsgemensamma redovisningar över vilka informationsmängder som finns inom respektive myndighet och att förbereda enkla förfaranden för att dela informationen.

4.3 Kunskapsuppbyggnad i gruppen

Till några av projektgruppsmötena har externa eller myndighetsinterna föreläsare bjudits in för att bidra med nya perspektiv och ge inblick i närliggande processer inom andra myndigheter i Sverige.

FÖREDRAG OM MILJÖN I KONKURS

I samarbete med nationella miljöbrottsrådet har Jonatan Schytzer, lektor i civilrätt vid Uppsala universitet, bjudits in till Naturvårdsverket för att berätta om sin forskning om konkursers effekter på miljön, med exempel från bland annat avfallsområdet. Föreläsningen gav en bild av konkursförvaltarens roll och vilka verktyg som finns vad gäller att få förorenaren att betala vid miljöbrott och efterbehandling.

DOMSTOLSAKADEMIN

En representant för Domstolsakademin, berättade om deras arbete med att utbilda olika jurister. Domstolsakademin är oberoende från regeringen och genomför cirka 150 utbildningar per år för både specialdomstolar och allmänna domstolar.

Ingen utbildning inom Domstolsakademin har hittills rört avfallsbrottslighet specifikt, men många utbildningar som akademien genomfört har riktat sig mot domare och tekniska råd i mark- och miljödomstolar. Det lyftes även att EU:s miljöbrottsdirektiv¹¹ ställer krav på utbildning inom miljöstraffrättens område riktad även mot domare, vilket kan komma att leda till kompetenshöjande inslag och även ge ökad uppmärksamhet kring miljöbrottslighet inom domarkåren.

¹⁰ I miljöstrategiska chefsgruppen ingår representanter för länsstyrelserna i Stockholm, Västra Götaland, Uppsala, Västerbotten, Östergötland samt Naturvårdsverket.

¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1203 av den 11 april 2024 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om ersättande av direktiven 2008/99/EG och 2009/123/EG.

FINANSPOLISEN

En representant från Finanspolisen¹² berättade om deras uppdrag och verksamhet inom arbetet mot penningtvätt, eftersom avfallsbrott kan vara ett förbrott för penningtvätt. Med förbrott menas en brottslig handling som föregår ett annat brott.

FRONTEX

En representant för Tullverket berättade om europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån Frontex och vad de kan göra för att motverka avfallsbrottlighet. Det handlade bland annat om hur underrättelseinformation, lägesbilder och uppgifter om nya modus med mera kanaliseras via de nationella myndigheterna, men det saknas för närvarande former för att på lämpligt sätt sprida det vidare till tillsynsmyndigheter.

NATIONELLA TILLSYNSSTRATEGIN

Naturvårdsverket presenterade den nationella tillsynsstrategin (2026–2029) med tillhörande fokusområden för övriga myndigheter inom regeringsuppdraget.¹³

Avfall är ett av tillsynsområdena i strategin och där under ligger fyra fokusområden: upptäcka illegal avfallshantering, avfallshantering på bilskrotningsanläggningar, bygg- och rivningsavfall och masshantering i anläggningsändamål.

FJÄRRANALYS FÖR UPPTÄCKT OCH ÖVERVAKNING AV AVFALLSBROTTLIGHET

En specialist inom fjärranalys från företaget ESRI presenterade hur olika typer av fjärranalysdata kan tillämpas för att kartlägga och analysera markförhållanden i avfallssammanhang. Exempelvis demonstrerades användningen av laserdata och radardata för att skapa detaljerade markprofiler. Genom att jämföra bilder bakåt i tiden kan förändringar i markens topografi identifieras, vilket kan indikera exempelvis nedgrävning av avfall. Ett annat fjärranalysverktyg som presenterades var användning av termiska bilder för att identifiera potentiella avfallsbränder.

Inspirerade av föredraget har Länsstyrelsen i Stockholm startat ett projekt med Kungliga Tekniska Högskolan för att undersöka hur satellitteknik kan användas för att effektivisera upptäckten av misstänkta förändringar på platser där avfallsbrottlighet kan förekomma. Syftet med projektet är att ta fram ett praktiskt verktyg som hjälper tillsynsmyndigheter att arbeta mer riskbaserat och stärka förmågan att upptäcka och hantera avfallsbrott. Projektet finansieras genom Rymdstyrelsens utlysning Klimat och Miljö 2025.

¹² Finanspolisen ansvarar för underrättelseverksamhet om penningtvätt och finansiering av terrorism. Verksamheten är en del av underrättelseenheten vid Polismyndighetens nationella operativa avdelning (Noa).

¹³ Naturvårdsverket. *Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken*. (2025). <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/nationell-strategi-for-miljobalkstillsynen/strategi-for-tillsyn-enligt-miljobalken-20262029/> (hämtad 2025-11-17), ärendenummer NV-00223-24.

MEDIAHANTERING KOPPLAT TILL THINK PINK-RÄTTEGÅNGEN

Den 17 juni kom domen i Think Pink-rättegången¹⁴, vilket föranledde visst medialt intresse som berörde myndigheterna i regeringsuppdraget. Gemensamma budskap samt svar på vanliga frågor förberedes för att bidra till en god mediadiskussion runt avfallsbrottslighet i stort.

LÄTTFRAKTIONER OCH STOFT (FLUFF)

Lättfraktioner och stoft (s.k. fluff) är en avfallsfraktion som uppkommer vid fragmentering av metallhaltigt avfall och kan vara både ett farligt avfall och ett icke-farligt avfall beroende på innehåll. Det har visat sig att det finns utmaningar med hanteringen av detta avfallsflöde. Misstänkt illegal hantering har förekommit och prövats i domstol. En diskussion har förts om detta utifrån ett aktuellt rättsfall¹⁵, kopplat till en typ av lättfraktion och stoft som kallas ”fines”.

Naturvårdsverket presenterade under våren 2025 vägledning¹⁶ om hur man ska gå till väga för att klassificera lättfraktioner och stoft.

4.4 Genomförande av åtgärder från delredovisning 2024

I detta avsnitt beskrivs genomförandet av de 14 bedömningar om åtgärder mot avfallsbrottslighet som delredovisades i mars 2024. Bedömningarna rör åtgärder där beslut inte behöver fattas av regeringen.

4.4.1 Öka kunskaperna om miljöbrottslighet

Behovet av ökad kompetens på miljöbrottsområdet är delvis en följd av hur miljöbrottsligheten har utvecklats under de senaste åren, men kan även bli en följd av EU:s reviderade miljöbrottsdirektiv. I direktivet, som ska vara implementerat i medlemsländerna senast den 21 maj 2026, anges att medlemsländerna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att ”domare, åklagare, poliser och övrig personal inom rättsväsendet samt personal på behöriga myndigheter som arbetar med straffrättsliga förfaranden och utredningar erbjuds specialiserad regelbunden utbildning om målen för detta direktiv vilken är anpassad till funktionerna för dessa domare, åklagare, poliser och övrig personal inom rättsväsendet samt personal på behöriga myndigheter”.

Avfallsbrottslighet är svår att upptäcka och det är ofta i transportkedjan, framför allt vid kontroller av tung trafik, illegal avfallshantering kan uppdagas.

Trafikpolisverksamheten har en nyckelroll i det operativa arbetet mot illegala avfallstransporter, men saknar särskild utbildning på området. Polismyndigheten

¹⁴ Se Södertörns tingsrätts dom från den 17 juni 2025 i mål nr B 554-24.

¹⁵ Vänersborgs tingsrätts dom från den 28 februari 2025 i mål nr B 1880-22.

¹⁶ Naturvårdsverket. *Klassificering och kodning*. Under rubrik ”Klassificering per avfallsslag” <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall-farligt-avfall/klassificering-och-kodning/#E-68060117> (hämtad 2025-11-20).

har genomfört utbildningsinsatser riktade mot trafikpoliser och mot polisanställda som ansvarar för gränskontroller i ett par polisregioner. Det finns behov av fler liknande insatser, framför allt i de polisregioner där det inte genomförts motsvarande utbildningssatsningar. Förutom trafik- och gränspoliser kan poliser i yttre tjänst komma i kontakt med illegala avfallstransporter och kan, med rätt kunskaper, initiera relevanta förstahandsåtgärder. Det pågår ett arbete med att se över hur nödvändig kompetens på miljö- och avfallsbrottsområdet ska förmedlas till poliser under deras grundutbildning, alternativt under den inledande tjänstgöringen i respektive polisregion.

Under 2025 har Naturvårdsverket, tillsammans med Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Brottsförebyggande rådet och Länsstyrelsen i Skåne län lanserat den myndighetsgemensamma webbutbildningen om miljöbrott som publicerades på Naturvårdsverkets webbplats i december 2024. Den 25 september hölls ett webinarium om miljöbrott och miljöbrottsutbildningen som ett led i lanseringen av utbildningen samt för att svara på tillsynsmyndigheternas frågor. Medverkande i webinariet var Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Länsstyrelsen Skåne och Naturvårdsverket.

I de pilotprojekt som initierats genom regeringsuppdraget, med fokus på strukturerad samverkan (se 4.4.7) i Norrbottens och Skåne län har kompetensuppbyggnad och lärande inslag varit en viktig del. I Skåne län har projektet tagits fram en regional åtgärdsplan för 2026 där kunskapshöjande insatser utgör ett av målen. Samverkansprojekten i Norrbotten och Skåne län kommer, efter att ha anpassats till regionala förutsättningar, kunna utgöra modeller för hur samverkan kan byggas upp i övriga landet, inklusive den kompetensuppbyggnad som varit inslag i de två projekten.

4.4.2 Ökad spårbarhet av avfallsflöden

I delredovisningen 2024 bedömde myndigheterna att det behövs effektivare digitala system och ökad spårbarhet av avfallsflöden, samt att stöd behöver utvecklas för automatisk analys av data om avfallsflöden. Naturvårdsverket har arbetat vidare med att undersöka möjligheterna till förbättrad spårbarhet via avfallsregistret och på andra sätt. I en skrivelse daterad 2025-08-21 ”*Uppdrag att bidra till att utveckla det brottsförebyggande arbetet* Ärendenummer: NV-09570-24” lämnar Naturvårdsverket ett förslag om att de myndigheter som samverkar kring initiativet Renare avfall inom eSam¹⁷ ges i uppdrag av regeringen att utreda förutsättningarna för att genomföra initiativet. Uppdraget bör då utvecklas till att även omfatta utökad spårbarhet av avfall. Uppdraget är tänkt att vara en fortsättning på det initiativ inom ramen för eSam där flera myndigheter i samverkan utreder förutsättningarna för att genomföra systemkonceptet Renare avfall.

¹⁷ eSam är ett myndighetssamarbete kring digital utveckling med cirka 40 medlemsorganisationer.

4.4.3 Ny teknik som stärker tillsynen

Länsstyrelsen i Stockholm har tillsammans med Länsstyrelsen i Skåne tagit fram en promemoria som beskriver hur olika tekniker kan användas i tillsynen av avfallshantering. Sammanställningen finns publicerad på Länsstyrelsen Stockholm webbplats.¹⁸ Naturvårdsverket hänvisar till detta underlag på sin webbplats för vägledning om hur tillsyn kan bedrivas mot misstänkt avfallsbrottslighet.¹⁹

4.4.4 Bättre kunskap om avfallsklassning

I delredovisningen 2024 bedömde uppdragsmyndigheterna att tillsynsmyndigheterna behöver bättre kunskap och vägledning avseende klassning av avfall för att öka möjligheterna att förebygga, upptäcka och motverka avfallsbrottslighet. Vägledningsbehovet omfattar bland annat avfall med speglade koder, det vill säga avfallstyper som kan klassas som antingen farligt eller icke-farligt avfall beroende på dess innehåll. Kunskap om detta är viktigt för att tillsynsmyndigheterna ska kunna kontrollera om en verksamhetsutövare har gjort en korrekt klassning eller inte.

Naturvårdsverket arbetar nu med en översyn och utveckling av vägledningen på området. Information och vägledning om de delar som Naturvårdsverket får många frågor om har lagts till, uppdaterats och kompletterats. Till dessa hör vägledning om förorenade massor och riktvärden för förorenad mark, kablar och fluffavfall²⁰. Information om klassificering av kablar har även skickats ut till tillsynsmyndigheter och branschorganisationer, då detta särskilt efterfrågats. Information har också tagits fram om de nya avfallskoder som beslutats om inom EU gällande batterier som avfall och batterirelaterat avfall.

Naturvårdsverket har också föredragit processen gällande att klassificera avfall på webinarier och seminarier under våren 2025. Arbeta med att uppdatera och utveckla vägledningen, till exempel kopplat till speglade koder, samt deltagande på seminarier med föredragande av processen att klassificera avfall, fortsatte under hösten 2025.

4.4.5 Tydliggöra hur en verksamhet kan stoppas eller förbjudas

I delredovisningen 2025 uppgavs att Naturvårdsverket inlett arbetet med att ta fram webbaserad tillsynsvägledning i syfte att tydliggöra hur och när en tillsynsmyndighet kan tillämpa befintliga bestämmelser för att förbjuda eller stoppa

¹⁸ Länsstyrelsen Stockholm *Avfallsbrottslighet*. (2025). <https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/miljo-och-vatten/miljofarlig-verksamhet/avfall/avfallsbrottslighet.html> (hämtad 2025-11-20).

¹⁹ Naturvårdsverket. *Tillsynsvägledning Illegal avfallshantering*. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall/illegal-avfallshantering/forbereda-tillsyn-av-illegal-avfallshantering/#E-1417583891> (hämtad 2025-12-02).

²⁰ Fluff är en avfallsfraktion som uppkommer vid fragmentering av bland annat bilar och elavfall.

en pågående miljöfarlig verksamhet när så krävs. Arbetet med detta har fortsatt under året, och förväntas vara klar under 2026.

4.4.6 Förverka brottsvinster

I delredovisningen till regeringen i mars 2025 finns en beskrivning av ett särskilt projekt som initierades i april 2024 inom Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål (REMA) för ett ökat fokus på återtagande av brottsvinster. Projektet innefattar en rutin för att säkerställa att åklagarna redan initialt i en förundersökning bedömer förutsättningarna för förverkande och behovet av en finansiell utredning. Vid slutet av 2024 kunde endast avläsas i ett ökat antal initierade finansiella utredningar och antalet framställda yrkanden på årsbasis (NV-06554-22, avsnitt 3.5.9). Ökningen var dock till stor del hänförlig till finansiella utredningar som startades redan under hösten 2023 i det stora s.k. ”Think Pink-ärendet”.

Projektet har fortsatt under 2025 och är nu en etablerad rutin inom REMA som är avsedd att tillämpas fortsättningsvis.

De genomsnittliga utredningstiderna gör att det även under 2025 är svårt att på statistisk nivå utläsa ett resultat kopplat till projektet. De finansiella utredningarna kopplade till Think Pink-ärendet som påbörjades under åren 2022–2023 har ännu inte fallit ut då rättegången alltför långt pågår. Vidare har antalet initierade finansiella utredningar på årsbasis sjunkit från 64 under 2024 till 41 tredje kvartalet 2025. Det förklaras främst av att det stora antalet utredningar som initierades hösten 2023 nu har fallit bort från årsberäkningen.

Sammanfattningsvis är svårt att statistiskt redovisa effekten av projektet. Förverkandeåtgärder har inom REMA liksom övriga Åklagarmyndigheten fått särskild uppmärksamhet under flera år tillbaka i tiden och ökningen av antalet finansiella utredningar påbörjades till stor del innan projektet startade. Utredningstiderna är förhållandevis långa vilket gör det svårt att redan nu se ett resultat ”från ax till limpa”. En övergripande bild är dock att antalet finansiella utredningar ökat från 20–30 under åren 2021–2022 till f.n. över 40, vilket är en trolig effekt av projektet. Vidare kan redovisas att det i det tidigare nämnda målet ”Think Pink” finns förverkandeyrkanden som omfattar flera miljoner kronor.

4.4.7 Utökad samverkan om lägesbilder som del av pilotprojektet Strukturerad samverkan

Som en följd av förslag inom regeringsuppdraget har Länsstyrelsen Norrbotten och Länsstyrelsen Skåne, i projektform, arbetat med att skapa en strukturerad samverkan med syfte att förebygga, upptäcka och utreda avfallsbrottslighet effektivt. Förutom de två länsstyrelserna har polisregionernas regionala miljöbrottsgrupper, underrättelsesektioner, lokalpolisområden, AKC samordnare och kommuner inom respektive länsstyrelses ansvarsområde deltagit i projektarbetet. Det finns ett värde i att projektet genomförts vid två länsstyrelser, där förutsättningarna skiljer sig åt vad gäller länens storlek och antal kommuner, demografi, vilka näringslivsgrenar som dominerar, typer av miljöbrott som är mest

frekventa och så vidare. Erfarenheterna från detta är att strukturerad samverkan på miljö-/avfallsbrottsområdet inte kan se likadan ut vid exempelvis Norrbotten och Skåne län. Arbetet måste anpassas till de varierande förutsättningar som råder i olika delar av landet.

Ett mål med projektet är att ta fram gemensamma lägesbilder. Lägesbilderna kan i sin tur styra tillsynen och myndighetsgemensamma åtgärder inom respektive region. Redan idag har Länsstyrelsen ett visst ansvar och utpekad roll för att samordna insatser mot miljöbrottslighet, enligt 17 § Miljötillsynsförordningen (SFS 2011:13).

Samverkan är en förutsättning för att tillsynsmyndigheter och rättsväsendet ska kunna förebygga, upptäcka och utreda avfallsbrottslighet effektivt. Samverkan måste ske strukturerat, med tydliga syften och mål för det myndighetsgemensamma arbetet. Ett sådant tydligt mål kan vara att ta fram lägesbilder över avfalls-/miljöbrottsligheten i regionen. Det finns en stor samlad kompetens om aktörer, modus, trender osv, men ofta stannar kunskapen om miljöbrottslighet inom respektive myndighet. Ett viktigt syfte med Samverkansprojektet är att dela dessa kunskaper och sätta samman lägesbilder på ett strukturerat sätt. Detta kan i sin tur bidra till länsstyrelsernas och kommunernas planering av det brottsförebyggande arbetet i stort och till att avfallsbrottslighet synliggörs på ett sätt som sällan sker idag. En ytterligare positiv effekt av projektet är att de lägesbilder som tas fram tydliggör kopplingen mellan regional och nationell samverkan, att den ena till delar är beroende av den andra.

Framtagandet av en regional lägesbild för avfallsbrottslighet i Skåne län har skett genom en inledande planeringsfas där samtliga länets kommunala miljöchefer fick frågan om att utse en kontaktperson för projektet, samtidigt som projektledningen beskrev syftet med samverkansprojektet. Planeringsfasen följes av en kartläggningsfas, där kommunerna ombads beskriva risker, fokusområden och sina respektive förväntningar på projektet. Kunskapshöjande inslag med föreläsningar från externa aktörer, omvärldsbevakning genom kontakter med andra länsstyrelser och med polismyndigheten samt möten med andra myndigheter som Kronofogden, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten och Polismyndighetens miljöbrottsutredare samt AKC-samordnare var andra inslag i kartläggningsfasen. Det material som samlats in bearbetades och användes som grund i den lägesbild och åtgärdsplan som färdigställts under hösten 2025.

En framgångsfaktor i arbetet med samverkansprojektet var att framtagandet av regionala lägesbilderna förbereddes grundligt, på det sätt som beskrivs ovan. Genom det kontaktskapande arbetet och den kunskapsinhämtning som föregick framtagandet av lägesbilderna höjdes förståelsen och motivationen hos de kommuner som deltog i projektet, vilket i region Syd var länets samtliga 33 kommuner. Ett nära samarbete mellan projektledaren för avfallsbrottslighet och länets brottsförebyggande samordnare var en annan framgångsfaktor, där deras olika roller och kunskaper skapade en synergieffekt. Fysiska möten och det kontaktskapande som dessa medförde var ytterligare en framgångsfaktor i projektet.

EU:s reviderade miljöbrottsdirektiv innebär krav på samordning och samarbete mellan behöriga myndigheter inom en medlemsstat (artikel 19) och Miljöstraffrättsutredningens betänkande förslår samverkan på regional och nationell nivå ska bli tydligare förordningsstyrd än vad den är idag. Vid uppbygganden av sådan samverkan som krävs enligt direktivet och som föreslås i Miljöstraffrättsutredningen kan de aktuella projekten vid Norrbotten respektive Skåne län kunna användas som exempel för hur effektiv strukturerad samverkan ska tas fram.

4.5 Bedömningar från 2025

4.5.1 Utbilda markägare och entreprenörer om skogsbilvägar och avfall

Myndigheterna bedömde i redovisningen för 2025 att det finns behov av att Naturvårdsverket och länsstyrelserna medverkar med expertkunskap i Skogsstyrelsens utbildningar om skogsbilvägar riktade till markägare och entreprenörer. Detta för att minska risken för att avfall används illegalt vid anläggande av skogsbilvägar. Skogsstyrelsen har under våren 2025 genomfört två webinarier för att utbilda skogsägare respektive entreprenörer verksamma inom anläggning av skogsbilvägar. Naturvårdsverket och en länsstyrelse har deltagit i de båda utbildningarna som var riktade mot skogsägare respektive entreprenörer verksamma i skogsbruket. Webinarierna samlade ett 20-tal deltagare.

4.5.2 Ta fram vägledning för funktionskontroller

Ett första underlag till en vägledning om funktionskontroller har tagits fram. Syftet med uppdraget är att uppnå ökad tydlighet och därmed rättssäkerhet kring funktionskontroller inom både den operativa tillsynen och det brottsutredande arbetet. Uppdraget är avgränsat till enbart funktionskontroller och omfattar inte vad som leder fram till testförfarandet eller vad som följer därefter.

Det har inte funnits anledning att beskriva de förhållanden som medför att funktionskontroller inte behöver genomföras, som där godset redan utifrån juridiska aspekter är att bedöma som avfall, exempelvis kan visas uppfylla EU:s avfallsdefinition.

Målet med uppdraget har varit att påbörja arbetet med att ta fram en översikt över hur funktionskontroller genomförs i dagsläget, inom de olika branscherna, som underlag för att i nästa steg ta fram en vägledning. Detta för att skapa förutsebarhet för både verksamhetsutövare, tillsynshandläggare och brottsutredande myndigheter, med avseende på vilka krav som gäller för funktionskontroller. Tre viktiga frågor har identifierats för kommande vägledning:

- Vilka kontroller ska genomföras?
- Vem ska genomföra kontrollerna?
- Hur ska genomförda kontroller dokumenteras?

För att inleda arbetet har vi valt att avgränsa oss till att titta på följande godsslag som är vanligt förekommande vid tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter sett till förekomst och mängd:

- Hela fordon
- Däck
- Fordonsdelar
- Bilmotorer
- Arbetsmaskiner
- Kylmöbler och vitvaror
- Hemelektronik

Resultatet från det inledande arbetet kan övergripande sammanfattas enligt följande. Funktionstester kan delas in i tre huvudkategorier. Den första kategorin består av lagstadgade kontroller, såsom de som gäller för fordon och arbetsmaskiner.

Den andra kategorin utgörs av branschpraxis, där en övergripande branschorganisation har utarbetat riktlinjer för testförfarandet. Ett exempel på detta är Sveriges Bilåtervinnare Riksförbund, som har tagit fram testprocedurer för bildelar. För bildelar finns även branschsystem för kvalitetsmärkning av de olika komponenterna.

Den tredje kategorin omfattar tester som visserligen genomförs inom branschen men utan någon samordnad standard. Hit hör exempelvis tester av vitvaror och hemelektronik. Även om dessa tester ofta utförs på liknande sätt saknas en formaliserad och enhetlig metod. I dag finns utvecklade mjukvaruprogram som möjliggör systematiska funktionskontroller. Dessa program kan exempelvis användas för mobiltelefoner, läsplattor och datorer, där specifika funktioner väljs ut för testning och där ett protokoll genereras för varje testat objekt.

4.5.3 Utred behovet av platsspecifika miljöriskbedömningar hos REMA

I delredovisningen 2025 anges att myndigheterna bedömer att behovet av platsspecifika miljöriskbedömningar hos Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål (REMA) behöver utredas.

Det anges vidare att myndigheterna bedömer att det finns ett behov att (1) utreda behovet av platsspecifika miljöriskbedömningar i olika miljöbrottsutredningar, (2) hur detta behov bäst tillgodoses och (3) vilken aktör som är lämpligast att utföra sådana bedömningar.

En platsspecifik miljöriskbedömning är en undersökning som kan genomföras för att vinna kunskap om vilken risk för miljön en viss omständighet har för en plats eller ett område. Ofta handlar det om att utreda effekten av de föroreningar eller annan miljöpåverkan som en händelse orsakat.

Behovet av platsspecifika miljöriskbedömningar i utredningar av brott har uppmärksamrats främst vad gäller allvarlig avfallsbrottslighet och då särskilt avseende den bedömning som enligt lagstiftaren ska göras för att avgöra om ett miljöbrott är att bedöma som grovt.

Straffbestämmelserna för miljöbrott och grovt miljöbrott finns i 29 kap 1 § miljöbalken. Enligt bestämmelserna döms bland annat den som med uppsåt eller oaktsamhet orsakar att det i mark, vatten eller luft släpps ut ett ämne som typiskt sett eller i det enskilda fallet medför eller kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse. Det behöver inte visas att det ämne som släppts ut just i det aktuella fallet riskerar att leda till skadliga effekter utan det räcker med att ämnet typiskt sett är sådant att ett utsläpp av det kan få sådana konsekvenser. I bestämmelsens andra stycke kan man läsa om förutsättningarna för att bedöma ett miljöbrott som grovt. Här anges bland annat att det vid en sådan bedömning av brottet, särskilt ska beaktas om det har medfört eller kunnat medföra varaktiga skador av stor omfattning.

Det ovan angivna innebär att det i många miljöbrottsutredningar inte kommer finnas anledning att utföra platsspecifika miljöriskbedömningar, men också, att det vid utredning av allvarligare eller mer omfattande miljöbrottslighet, kan finnas ett stort behov av att få till stånd sådana bedömningar, särskilt för att kunna avgöra om ett brott är grovt eller inte.

Arbetet med frågan har påbörjats inom ramen för detta regeringsuppdrag, och som en del av det utvecklingsarbete som genomförs inom REMA. Det kan noteras att det i skrivande stund inte finns någon utpekad aktör med uppgiften att utföra platsspecifika miljöriskbedömningar och inte heller några fastslagna rutiner om hur en sådan utredningsåtgärd ska utföras eller redovisas. Behovet får i stället lösas från fall till fall.

Arbetet med frågan kommer utredas vidare inom REMA, tillsammans med berörda myndigheter, däribland Polismyndigheten. Det kommer ytterligare undersökas hur behovet av platsspecifika miljöriskbedömningar ser ut, och i det fall behov kan påvisas, utreda hur detta behov bäst kan tillgodoses. Det blir i det sammanhanget också viktigt att undersöka frågor som hur ansvaret i sådana fall ska regleras samt vilka kostnader som framtagandet av miljöriskbedömningar kan medföra och hur dessa kostnader ska finansieras.

I Miljöstraffutredningens betänkande *En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem* (SOU 2025:14) föreslås bland annat att ett nytt avfallsbrott ska införas. Av kommentaren till den föreslagna bestämmelsen framgår att om det går att visa på fara för skada eller skada eller betydande olägenhet, ska ansvar dömas för miljöbrott eller grovt miljöbrott i stället. Om Miljöstraffrättsutredningens förslag går igenom kan det fortfarande finnas ett behov av att få stånd de aktuella bedömningarna.

4.5.4 Uppdatera Polismyndighetens handbok och checklista för kontroller av avfallstransporter på väg

Det pågår en revidering av den befintliga checklistan. Arbetet kommer att genomföras av den regionala miljöbrottsgruppen i polisregion öst och färdigställas under första halvåret 2026. Den reviderade handboken och checklistan kommer att göras tillgänglig för personal i yttre tjänst enligt de rutiner som gäller för motsvarande stödmaterial inom Polismyndigheten.

4.5.5 Förbättra tips- och informationshantering om avfallsbrottslighet

Naturvårdsverket har under året vidareutvecklat sin webbaserade tillsynsvägledning om hur tillsynsmyndigheterna kan stärka sin förmåga att förebygga, upptäcka och motverka avfallsbrottslighet med hjälp av tips och klagomål från privatpersoner och verksamhetsutövare. Vägledningen består av en kort beskrivning av aspekter som är bra att tänka på om en tillsynsmyndighet vill upprätta en särskild webbplats med en tipsfunktion för ändamålet. Den innehåller också förslag på vilken typ av information som är bra att delge, samt en hänvisning till Sollentuna kommuns webbplats som utgör ett bra exempel på hur det kan se ut. Det framhålls även att länkar till andra relevanta myndigheters tipsfunktioner, såsom Polismyndigheten, Tullverket och Skatteverket, med fördel kan inkluderas på dessa webbplatser. Avsikten är att underlätta så att viktig information delas direkt med rätt berörd myndighet, vilket bör stärka samhällets samlade förmåga att motverka brottslighet inom avfallssektorn.

Naturvårdsverket har även publicerat en kortfattad informationstext om lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, samt hänvisat till Sveriges kommuner och regioners (SKR) webbplats för ytterligare information. Lagen omfattar bland annat myndigheter med tillsynsansvar inom avfallsområdet, såsom kommuner och länsstyrelser. Ett utökat informationsflöde får antas bidra till att fler avfallsbrottslighet upptäcks, utreds och lagförs.

Naturvårdsverket har även informerat på sin publika webbplats²¹ om möjligheten att tipsa kommuner, länsstyrelser och andra beröra myndigheter om misstänkt avfallsbrottslighet.

²¹ Naturvårdsverket 2025. *Avfallsbrott dränerar samhället på resurser och skadar miljön*.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/avfall/miljobrott-i-samband-med-avfallshantering/>
 (hämtad 2025-08-21).

5. Myndigheternas förslag till regeringen

I detta avsnitt beskrivs förslag på åtgärder till regeringen om avfallsbrottslighet som tagits fram av de tio uppdragsmyndigheterna under 2025.

5.1 Utred hur länsstyrelserna kan samverka med Center mot arbetslivskriminalitet

Myndigheterna föreslår att regeringen ger Arbetsmiljöverket i uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna och övriga myndigheter i Center mot arbetslivskriminalitet utreda hur länsstyrelserna kan samverka med Center mot arbetslivskriminalitet inom frågor som rör avfallsbrott.

Motivering till förslaget: Under 2022 och 2023 öppnade sju center mot arbetslivskriminalitet. Centren är nav för de nio myndigheternas gemensamma arbete för att motverka arbetslivskriminalitet. Här samlas myndigheterna och planerar, genomför och följer upp det gemensamma arbetet mot fusk och brott i arbetslivet. De myndigheter som ingår i uppdraget är Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket och Åklagarmyndigheten. AKC finns i de sju regionala polisområdena.

Arbetet inom AKC har utvecklats på ett positivt sätt och myndigheterna har utvecklat en stark plattform för konkret och målinriktat samarbete för att bekämpa arbetslivskriminalitet.

Det finns en mängd förfaranden och flera sorters brott som kan innehålla arbetslivskriminalitet. Aktörer som ägnar sig åt arbetslivskriminalitet begår ofta flera olika brott och regelöverträdelser för att vinna ekonomiska fördelar. Bland de branscher som pekas ut som särskilda riskbranscher när det gäller arbetslivskriminalitet finns byggbranschen, bilvård och avfallshantering. Samtliga dessa branscher är överrepresenterade även vad det gäller miljöbrottslighet.

Länsstyrelserna har ett övergripande ansvar inom miljöområdet i respektive län och tillsammans med kommunerna har de tillsynsansvar för miljöpåverkande verksamheter inom sina geografiska områden. Myndigheterna kommer i sitt dagliga tillsynsarbete i kontakt med miljöbrottslighet. I dessa miljöbrottsrelaterade ärenden förekommer ofta annan brottslighet tex. brottslighet som myndigheterna inom AKC har tillsynsansvar för.

I de olika polisregionerna samverkar AKC och länsstyrelsen i varierande grad. Vi föreslår därför att en utredning tillsätts som syftar till att likrikta samverkan nationellt samt att tydliggöra roller och samverkansstrukturer. Vi anser att länsstyrelserna med sin samlade kompetens och sin insyn i miljöarbetet regionalt kan bidra positivt till AKC:s arbete för att upptäcka och motverka miljöbrottslighet samt de övriga brottstyper som ligger inom AKC:s ansvarsområden.

5.2 Utred om länsstyrelsens uppföljning och utvärdering av tillsynen i länet närmare bör regleras

Myndigheterna föreslår att regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att, i samråd med länsstyrelsen, utreda författningsreglering av länsstyrelsens uppföljning och utvärdering av kommunernas miljöbalkstillsyn. I en sådan reglering kan krav på att varje kommun i länet ska följas upp regelbundet ingå. Utredningen bör även svara på vad som bör ingå i uppföljningen samt ge förslag på ändring i författning.

Motivering till förslaget: Att miljöbalkstillsynen är fördelad på många myndigheter innebär utmaningar vad gäller att tillsynen inom bland annat avfallsområdet bedrivs verkningsfullt, rättssäkert och likvärdigt. Detta beskrivs utförligt i skrivelsen *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet*.²² Faktorer som påverkar hur den enskilda tillsynsmyndigheten bedriver tillsynsverksamheten är bland annat resurser, tillgänglig kompetens, hur myndigheten tolkar sitt tillsynsuppdrag och förekomst av otillbärlig påverkan, både extern och intern. Mer tillsynsvägledning i form av råd och stöd är ett sätt att möta utmaningarna, men myndigheterna bedömer att detta inte ensamt kan säkerställa att tillsyn sker i tillräcklig omfattning och på ett verkningsfullt sätt. Som en del i tillsynsvägledningen ska de tillsynsvägleddande myndigheterna även följa upp och utvärdera tillsynen. Denna uppföljning och utvärdering syftar till att ge återkoppling till tillsynsmyndigheter för att främja en ändamålsenlig och likvärdig tillsyn. Uppföljningen kan bland annat ha fokus på effekter, arbetsprocesser, resurser, kompetens, roller eller organisation.

I länsstyrelsernas tillsynsvägledning ingår uttryckligen att ge kommunerna stöd för att utveckla tillsynen. Länsstyrelserna har dock en möjlighet att förelägga en kommunal tillsynsmyndighet som inte fullgör de skyldigheter som följer av tillsynsuppdraget att avhjälpa bristen. De brister som kan vara aktuella för föreläggande är till exempel större avvikelse av resurser för tillsynen jämfört med

²² Naturvårdsverket, Kustbevakningen, länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Stockholms, Skåne och Västra Götalands län, Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten. *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet*, NV-02193-21. (2022).

de tillsynsobjekt och den ärendehantering som kommunen ansvarar för, bristfälliga behovsutredningar och tillsynsplaner eller att kommunens interna ansvarsfördelning för drift av och tillsyn över kommunala verksamheter inte uppfyller krav på oberoende tillsyn. Länsstyrelserna har även förelagt kommunerna om att redovisa exempelvis genomförd tillsyn, såsom tillsynsrapporter samt hur kommunen planerar att förändra organisationen.

Utöver att ge tillsynsvägledning gäller att länsstyrelserna regelbundet ska följa upp och utvärdera kommunens tillsyn ifall en överlåtelse av tillsyn har skett. Finns inte längre förutsättningar för överlåtelse ska återkallelse ske. En central tillsynsvägledande myndighet får, i fråga om tillsyn inom sitt vägledningsområde, begära att en länsstyrelse som har överlåtit uppgiften att utöva tillsyn till en kommunal nämnd ska återkalla överlåtelsen.

Naturvårdsverket ska, enligt 3 kap. 21 § i miljötillsynsförordningen (2011:13), årligen lämna en redovisning till regeringen om hur tillsynen kan utvecklas och förbättras. Ett av underlagen i denna redovisning bör vara resultatet av länsstyrelsernas uppföljning av kommunerna.

I 2025 års redovisning till regeringen konstateras att länsstyrelserna följde upp tillsynen i 57 kommuner under 2024. De flesta länsstyrelser har som mål att följa upp samtliga kommuner i sitt län under en mandatperiod. Under de senaste fyra åren har länsstyrelserna följt upp tillsynen i drygt 70 procent av landets 290 kommuner. Antalet kommuner per län och andelen besökta kommuner varierar dock. Några län har endast genomfört besök under ett av de senaste fyra åren. Liksom tidigare år har länsstyrelserna uppmärksammat brister i kommunernas behovsutredningar och tillsynsplaner. Flera nämner också bristande rutiner när det gäller risken för jäv, avsaknad av tidsredovisning samt svårigheten att rekrytera och behålla personal.

Länsstyrelserna har överlåtit tillsynen över ungefär två tredjedelar av de tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheterna till kommunerna. Överlåtelse av tillsyn inom andra tillsynsområden än miljöfarlig verksamhet har skett i relativt begränsad omfattning. Enligt miljötillsynsförordningen ska länsstyrelserna regelbundet följa upp och utvärdera överlåten tillsyn. De flesta av länsstyrelserna uppger att denna uppföljning sker i samband med kommunbesöken. För de län där uppföljningen av kommunernas tillsyn prioriterats ned kan det innebära att uppföljningen av den överlåtna tillsynen sker relativt sällan.

I arbetet med detta regeringsuppdrag och i tidigare rapporteringar har länsstyrelsernas arbete med att följa upp och utvärdera tillsynen i länet bedömts vara av vikt för att främja en verkningsfull tillsyn. Länsstyrelsen Västra Götaland, som under lång tid aktivt följt upp kommunerna i länet genom kommunbesök, bedömer att arbetet har medfört att kommunerna i många fall har resursförstärkt och över lag höjt kvalitén på tillsynen. Det är dock en brist att uppföljningen varierar beroende på län, både vad gäller metod och frekvens. Miljösamverkan Sveriges framtagna metodstöd för att genomföra uppföljningar i form av kommunbesök har bidragit till en mer likvärdig uppföljning. Men i sammanhanget kan konstateras att det av miljötillsynsförordningen (2011:13) inte framgår att

länsstyrelsernas uppföljning och utvärdering av tillsynen i länet ska ske för varje kommun i länet och att den ska vara regelbunden. Undantaget är att länsstyrelsen ansvarar för att regelbundet följa upp kommunens tillsyn ifall tillsyn är överlåt看 från länsstyrelsen.

I kontexten avfallsbrottlighet och i arbetet med detta regeringsuppdrag framträder en bild att enskilda tillsynsmyndigheter kan ha sådana brister i det praktiska tillsynsarbetet att tillsynen inte förmår att upptäcka allvarliga avvikelser och/eller att krav på rättelse inte ställs. I en del fall synes den bakomliggande orsaken vara att den kommunala nämnden i sina prioriteringar har motverkat att en verkningsfull tillsyn kan bedrivas.

Vår bedömning är att en utvecklad och regelbunden uppföljning av varje kommuns/kommunförbunds tillsyn skulle bidra positivt till att tillsynen bedrivs mer verkningsfullt, likvärdigt och rättssäkert i landet. Beaktat att den kommunala nämndens sammansättning förändras efter varje val kan en uppföljningsfrekvens om vart fjärde år synas lämplig.

Sammanfattningsvis är det vår bedömning att det finns skäl att utreda om det bör regleras i författning att länsstyrelsen regelbundet ska följa upp den tillsyn en kommun bedriver. Vi ser också att vad som följs upp och kriterier för bedömning behöver utvecklas. Den delen kan dock anses falla inom ramen för att tillsynsvägläddande myndigheter på statlig central nivå inom sitt vägläddningsområde ska särskilt stödja till länsstyrelsernas tillsynsvägläddning. Naturvårdsverket, med ansvar för att ge vägläddning om 26 kap. miljöbalken, har brett ansvar att i samråd med övriga centrala tillsynsmyndigheter utveckla ett sådant stöd.

När en översyn görs om uppföljning av den kommunala tillsynen faller det sig naturligt att man också bör undersöka hur uppföljning av ytterligare delar av miljöbalkstillsynen bör ske, exempelvis den tillsyn som bedrivs av Länsstyrelsen.

5.3 Inför krav på miljöskaktionsavgift kopplat till utsorteringskravet för bygg- och rivningsavfall

Myndigheterna föreslår att det införs en ny bestämmelse om miljöskaktionsavgift i förordningen om miljöskaktionsavgifter för överträdelser av utsorteringskravet för bygg- och rivningsavfall i 3 kap. 19 § avfallsförordningen.

Motivering till förslaget: Enligt 3 kap. 19 § avfallsförordning (2020:614) ska bygg- och rivningsavfall sorteras i åtminstone sex fraktioner på den plats där det uppkommer. Att bryta mot bestämmelsen är inte förenat med någon miljöskaktionsavgift (MSA). Myndigheterna anser att denna bestämmelse är lämplig att förena med en miljöskaktionsavgift då det är lätt att avgöra om man bryter mot bestämmelsen och en MSA ger en direkt påföljd av överträdelser.

Att införa en miljöskaktionsavgift är ett effektivt verktyg som bör kunna leda till en ökad efterlevnad av utsorteringskravet och därigenom öka förutsättningarna för att Sverige når sina återvinningsmål.

Förslag på bestämmelse i 11 kap. förordning (2012:259) om miljöskaktionsavgifter:

10 § För en överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordningen (2020:614) genom att inte sortera ut bygg- och rivningsavfall enligt de krav som framgår av samma paragraf ska en miljöskaktionsavgift betalas

1. med 3 000 kronor, om den som är skyldig att betala avgiften är en fysisk person eller en ideell förening, och

2. med 10 000 kronor, om den som är skyldig att betala avgiften är en juridisk person som inte är en ideell förening.

Vi anser att dessa nivåer är för låga, särskilt när det gäller juridiska personer. För att kunna föreslå lämpliga skaktionsnivåer vid överträdelser av 3 kap. 19 § avfallsförordningen behöver vi dock förhålla oss till de nivåer som idag gäller enligt förordningen (2012:259) om miljöskaktionsavgifter. Det innebär att vi måste bedöma om de överträdelser som idag är sanktionerade med motsvarande avgiftsnivå som den vi föreslår för överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordningen har en likvärdig negativ miljöpåverkan. Detta medför att vi inte ser att vi kan föreslå högre nivåer än ovanstående.

Att se över skaktionsnivåerna i förordning om miljöskaktionsavgifter är inte något som vi inom detta uppdrag ser som möjligt att göra. I betänkandet ”*En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem* (SOU 2025:14)” föreslås en översyn av MSA:ernas storlek i förordning om miljöskaktionsavgifter och en utvärdering av tillämpningen av bestämmelserna i förordningen. I en sådan översyn ser vi det som lämpligt att även undersöka om det skulle kunna gå att koppla skaktionsnivåer till ett företags omsättning det vill säga skapa en trappstegsmodell med ökande avgift ju högre omsättning ett företag har.

5.4 Tillsynsmyndigheters möjlighet att kräva ersättning av verksamhetsutövaren för provtagnings- och analyskostnader

Myndigheterna gör bedömningen att det behöver tydliggöras genom tillsynsvägledning att provtagning av miljöinspektör och analys av provet är något som i vissa fall ingår i tillsynen för att kunna kontrollera att miljöbalken och dess föreskrifter följs och för att åstadkomma rättelse.

Myndigheterna gör bedömningen att de kommunala tillsynsmyndigheternas möjlighet att ålägga en verksamhetsutövare att ersätta myndighetens kostnader för provtagning och analyskostnad vid tillsyn av bland annat miljöfarlig verksamhet bör förtydligas.

Myndigheterna föreslår därför att ett nytt stycke införs i 27 kap. 2 § miljöbalken av vilket det framgår att även en kommun får meddela föreskrifter om att kostnader för provtagning och undersökning av prov i samband med tillsyn i fråga om avfall enligt 15 kap. ska ersättas av den vars verksamhet provtagningen avser.

Motivering till förslaget: Som myndigheterna konstaterat tidigare är en viktig del vid en kontrollerande tillsyn att tillsynsmyndigheterna, inte bara tar egna prover, utan också genomför egna analyser av proverna. Att tillsynsmyndigheterna tar egna prover vid tillsyn är nödvändigt särskilt vid hantering av misstänkt illegal avfallsverksamhet. Detta då det finns anledning att misstänka att det kan förekomma överträdelser som inte annars kan detekteras, se tidigare delredovisning²³.

För att tillsynsmyndigheten ska kunna kontrollera att miljöbalken följs och för att därefter kunna meddela de förelägganden och förbud som krävs för att åstadkomma rättelse, kan det därför vara nödvändigt att tillsynsmyndigheten själv tar prover och analyserar dessa. En sådan handling ryms med andra ord inom vad en tillsynsmyndighet kan behöva göra inom ramen för sin roll som tillsynsmyndighet. Det finns dock idag en osäkerhet vad gäller de kommunala tillsynsmyndigheternas möjlighet att genomföra provtagning och att analysera dessa prover i egen regi. Myndigheterna konstaterar därför att det finns behov av att ytterligare tillsynsvägledning tas fram för att tydliggöra vad som är möjligt för tillsynsmyndigheterna att göra inom ramen för egen provtagning och analys. Naturvårdsverket har för avsikt att ta fram en sådan förtydligande tillsynsvägledning.

²³ Naturvårdsverket *delredovisning i regeringsuppdraget* från den 29 februari 2024, Naturvårdsverkets ärendenr NV-06554-22 s. 22 f.

Därutöver har det framgått att det finns en osäkerhet hos tillsynsmyndigheterna hur möjligheterna ser ut att kräva ersättning från verksamhetsutövare avseende kostnader för provtagning och analys som sker i myndighetens regi. Enligt uppgift från Sveriges kommuner och regioner finns det dock flera kommunala tillsynsmyndigheter som redan idag tar ut kostnader för provtagning och analys genom den kostnad som ligger till grund för timavgiften som kommunen beslutar enligt 27 kap. 1 § miljöbalken. En sådan kostnad fördelas därför i de fallen ut på hela avgiftskollektivet, men tar inte höjd för att vissa prover och analyskostnader i vissa fall är särskilt omfattande och kostsamma.

Enligt vår uppfattning är det dock tveksamt att tillsynsmyndigheter med stöd av 27 kap. 1 § miljöbalken kan kräva in ersättning för kostnader för provtagning och analys, särskilt med beaktande av utformningen av 27 kap. 2 § miljöbalken och de förarbeten som kopplar till bestämmelsen. Vid införandet av miljöbalken uttalade regeringen att bestämmelsen i 27 kap. 2 § miljöbalken ger utrymme för att ålägga en verksamhetsutövare att betala ersättning för direkta utlägg som myndigheten har haft utöver de avgifter för myndigheters verksamhet som kan tas ut enligt 27 kap. 1 § miljöbalken. Regeringen uttalade vidare att ett sådant kostnadsansvar förutsätter att det finns uttryckliga bestämmelser och hänvisade till 3 § avgiftsförordningen (1992:191) där det framgår att en myndighet bara får ta ut avgifter för varor och tjänster som den tillhandahåller om det följer av en lag eller förordning eller av ett särskilt beslut av regeringen. Avgiftsförordningen gäller för myndigheter under regeringen. Kostnadsansvaret kunde enligt regeringen exempelvis gälla en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov (prop. 1997/98:45, del 2 s. 289). Bemyndigandet i 27 kap. 2 § miljöbalken innefattar, till skillnad från 27 kap. 1 §, endast de statliga myndigheterna.

De statliga tillsynsmyndigheterna kan därför, med stöd av 27 kap. 2 § miljöbalken och 8 kap. 3 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken (FAPT), begära att en verksamhetsutövare ersätter en myndighets kostnad för provtagning och undersökning av prov i samband med tillsyn i fråga om avfall enligt 15 kap. miljöbalken. Eftersom FAPT, med undantag av vad som framgår av 1 kap. 2 § FAPT, som redan nämnts enbart reglerar kostnader som statliga myndigheter har i fråga om tillsyn är bestämmelserna inte tillämpliga för de kommunala tillsynsmyndigheterna. Följden blir att det saknas ett bemyndigande till kommunerna i 27 kap. 2 § miljöbalken.

Möjligheterna att få full kostnadstäckning utöver timavgiften ser därför olika ut för de kommunala tillsynsmyndigheterna jämfört med de statliga myndigheterna. Då det är de kommunala tillsynsmyndigheterna som oftast har tillsynsansvaret för en verksamhet som kan anses utgöra illegal avfallsverksamhet framstår denna brist som olycklig. En sådan skillnad mellan statliga och kommunala tillsynsmyndigheters möjlighet att få ersättning för sina kostnader är inte heller förenlig med den grundläggande principen om att det faktiskt är förorenaren som ska betala, den så kallade *polluter pays principle*. Det saknas dessutom andra skäl varför det bör finnas en sådan skillnad mellan statliga och kommunala tillsynsmyndigheter. Myndigheterna anser därför att det bör införas en möjlighet även för kommuner att meddela föreskrifter om sådana kostnader som avses i 27

kap. 2 § första stycket miljöbalken när det gäller en kommunal myndighets verksamhet, särskilt i förhållande till sådan tillsyn som träffas av bestämmelserna i 15 kap. miljöbalken och avfallsbestämmelserna.

Ett generellt bemyndigande i 27 kap. 2 § miljöbalken, likt utformningen av bemyndigandet i 27 kap. 1 § andra stycket, skulle möjligen leda till att även andra kostnader än just provtagnings- och analyskostnader i förhållande till avfallsbestämmelserna i 15 kap. miljöbalken kan tas ut av kommunerna. Att kommuner ska ha rätt till ersättning för kostnader och ersättning för andra kostnader än de som hänförs till just 15 kap. miljöbalken har inte utretts inom ramen för detta regeringsuppdrag. Förslaget från myndigheterna är därför att ett tillägg införs i 27 kap. 2 § miljöbalken på så vis att en kommun får meddela föreskrifter om att kostnader för provtagning och undersökning av prov i samband med tillsyn i fråga om avfall enligt 15 kap. ska ersättas av den vars verksamhet provtagningen avser. Ett sådant tillägg innebär att kommunala myndigheter kan begära ersättning för kostnader på samma sätt som de statliga myndigheterna kan göra idag med stöd av 27 kap. 2 § miljöbalken och 8 kap. 3 § FAPT. Genom ett sådant tillägg får statliga och kommunala tillsynsmyndigheter samma möjlighet att kräva in ersättning för sina kostnader kopplat till provtagning och analys i verksamheter som omfattas av 15 kap. miljöbalken och avfallsbestämmelserna.

5.5 Genomför de förslag till författningsreglering av samverkan som tagits fram av Miljöstraffrättsutredningen

Myndigheterna bedömer att arbetssättet med en strukturerad samverkan mellan länsstyrelsen, Polismyndigheten och kommuner avseende avfallsbrottslighet bör fortsätta och spridas till fler länsstyrelser än de i Skåne och Norrbotten. Myndigheterna instämmer i de förslag till författningsreglering av samverkan som tagits fram av Miljöstraffrättsutredningen och som överlämnats till regeringen.

Motivering till förslaget: För att få en heltäckande tillämpning av modellen Strukturerad samverkan behöver regeringen införa den förändring som Miljöstraffrättsutredningen föreslagit, att regional och nationell samverkan ska vara förordningsstyrd och med tydligare mål/syfte än idag. Om det inte görs kommer modellen tillämpas enbart i de län och polisregioner som gör det valet vilket skulle försvåra samverkar kring avfallsbrottslighet.

5.6 Förslag om att förlänga samverkan som idag bedrivs inom regeringsuppdraget för att inte få ett avbrott i samverkan

Myndigheterna föreslår att regeringen ger myndigheterna i uppdrag att fortsätta samverkan som idag sker genom detta regeringsuppdrag med en förlängning om tre år.

Motivering till förslaget: Den samverkan som idag sker inom regeringsuppdraget har fungerat bra och gett goda resultat för myndigheterna.

Miljöstraffrättsutredningen har i sitt slutbetänkande *En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem* (SOU 2025:14) föreslagit att en myndighetssamverkan inom miljöbrottsområdet ska författningsregleras, vilket myndigheterna ser som något väldigt positivt. Betänkandet med förslaget är på remiss under 2025 och om det mottas väl av remissinstanserna kan det komma att införas i författning. När och om det kommer ske är dock osäkert i dagsläget. För att motverka att samverkan om avfallsbrottslighet mellan myndigheterna ska riskera stanna av föreslår myndigheterna att regeringen ger myndigheterna i uppdrag att fortsätta samverkan.

Myndigheterna ser även i framtiden ett fortsatt behov av att ha avgränsade grupper, med fokus på avfallsbrott, artskyddsbrott, naturskyddsbrott, brott mot strandskydd, med mera. Detta för att kunna djupdyka i området, hantera detaljer i lagstiftningen samt effektivt kunna fånga upp information från lokal och regional nivå.

Myndigheterna föreslår därför en förlängning av uppdraget om 3 år utifrån samma upplägg och ramar som det nuvarande uppdraget.

6. Myndigheternas åtgärder mot avfallsbrottslighet

I detta avsnitt beskrivs de insatser som myndigheterna bedömer behöver genomföras i syfte att motverka avfallsbrottslighet. Åtgärderna har tagits fram av de tio uppdragsmyndigheterna under 2025 och avser att genomföras under 2026 och framåt.

6.1 Förtydliga vägledning och arbetsrutiner för anmälan och utredning av brottsliga gränsöverskridande avfallstransporter

Myndigheterna bedömer att det finns ett behov av att tydliggöra vilka överträdelser som utgör brott enligt smugglingslagen samt hur, av och till vem dessa misstankar ska anmälas. Frågeställningen hanteras vidare i den myndighetsgemensamma nationella samverkan om gränsöverskridande avfallsbrottslighet som leds av Naturvårdsverket.

Motivering till bedömningen: Överträdelser av EU:s avfallstransportförordning²⁴ kan vara straffsanktionerade i både lag (2000:1225) om straff för smuggling och miljöbalken. Brottsutredningar utifrån smugglingslagen utförs av Tullverket och av främst Polismyndigheten när det gäller miljöbalksbrott. Smugglingslagen är primär i detta sammanhang och förundersökningar utifrån både smugglingslagen och miljöbalken, gällande överträdelser av avfallstransportförordningen, leds av REMA-åklagare. I dagsläget sker i princip alla anmälningar och lagföring utifrån miljöbalken.

Detta kan till viss del förklaras av skillnader mellan lagstiftningarna vad gäller fullbordanspunkt och rekvisit (uppsåt, grov oaktsamhet eller oaktsamhet) samt var de flesta transporter historiskt har kontrollerats. Myndigheternas bedömning är dock att det även beror på att det finns ett behov av att tydliggöra och utreda vilka

²⁴ Förordningen om gränsöverskridande transport av avfall (Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2024/1157 av den 11 april 2024 om transport av avfall, om ändring av förordningarna (EU) nr 1257/2013 och (EU) 2020/1056 och om upphävande av förordning (EG) nr 1013/2006).

överträdelser som utgör brott enligt smugglingslagen samt hur, av och till vem dessa misstankar ska anmälas.

Därtill har Tullverkets befogenheter att utreda misstänkta brott i sammanhanget utökats till att även omfatta miljöbalken vilket innebär att det finns anledning att se över den myndighetsgemensamma ansvars- och rollfördelningen.

6.2 Förtydliga i Polismyndighetens beslagshandbok och ta fram en intern vägledning som ger stöd för att i högre utsträckning förstöra beslagtaget och förverkat avfall

Myndigheterna bedömer att det finns behov av att Polismyndigheten förtydligar *Beslagshandboken* och tar fram intern vägledning som ger stöd för att i högre utsträckning, när så är möjligt med stöd av reglerna i miljöbalken, beslagta och förverka avfall och förstöra det i syfte att minska myndigheternas kostnader för hantering och lagring av avfall.

Motivering till bedömningen: Med stöd av 29 kap. 12 och 12 a §§ miljöbalken kan avfall som tagits i beslag förverkas och under vissa förutsättningar säljas eller förstöras. Under arbetet med regeringsuppdraget har vi sett att denna bestämmelse i miljöbalken sällan används. I stället lagras beslagtaget avfall under långa tider och till stora kostnader för Polismyndigheten. En punkt i regeringsuppdraget innebär att Polismyndigheten ska se över möjligheterna att öka andelen beslagtaget avfall som förstörs eller säljs. Det mest effektiva sättet att nå det målet är att tydliggöra möjligheten att förstöra eller sälja beslagtaget avfall och precisera vem som kan fatta beslut om detta i Polismyndighetens handbok för beslagshanteringen (PM 2023:22).

6.3 Förtydliga tillsynsvägledningen om hur omhändertaget avfall får återvinnas

Myndigheterna bedömer att Naturvårdsverket bör utveckla tillsynsvägledningen om när och med vilket lagstöd länsstyrelserna får förelägga om återvinning av avfall.

Motivering till bedömningen: Om länsstyrelserna skulle förelägga om att återvinna och bortskaffa omhändertaget avfall i högre utsträckning skulle det leda till en högre grad av miljöskydd och att syftet med lagstiftningen uppfylls genom att

säkerställa att det stoppade avfallet inte hanteras illegalt vid en annan tid eller plats. Det skulle även innebära lägre kostnader och mindre administration för länsstyrelserna samt att hanteringen av avfallet skulle ske mer i enlighet med avfallshierarkin. Mer vägledning skulle underlätta för länsstyrelserna att förelägga om att återvinna och bortskaffa mer avfall.

6.4 Utveckla vägledning om avfallsbedömning

Myndigheterna bedömer att Naturvårdsverket bör utveckla vägledning om avfallsbedömningen, det vill säga när föremål och ämnen kan anses utgöra avfall eller inte och vilka aspekter som bör beaktas vid en sådan bedömning.

Motivering till bedömningen: Det finns behov av att utveckla kunskapen ytterligare, bland både tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare, om vilka aspekter som bör beaktas för att bedöma om föremål och ämnen bör klassas som avfall eller inte. Bedömningen är central för att kunna fastslå om avfallslagstiftningen gäller och för att kunna bedriva en kontrollerande och effektiv tillsyn.

Avfallsdefinitionen handlar om kvittgörande vilket ofta, men inte alltid är resultatet av bristande funktion. Det är till exempel ofta möjligt att styrka ett kvittgörande genom att fastställa föremålens eller ämnenas ursprung utan att behöva utföra funktionskontroller för varje enskilt föremål. Det finns behov av att tydliggöra vilka tillsynsåtgärder/kontroller som bör göras i vilken ordning och vad som är mest effektivt. Funktionstester bör användas när så krävs för att säkerställa en korrekt bedömning, men de kan vara resurskrävande och det finns behov av mer kunskap och vägledning gällande tillvägagångssätt. Genom att utveckla föreslagen vägledning tydliggörs vilka tillsynsåtgärder som ska göras i vilken ordning för att säkerställa en korrekt och effektiv bedömning. Att en korrekt bedömning görs är viktigt för att dels kunna upptäcka och motverka illegal hantering, inklusive export och import av avfall i form av begagnade produkter som saknar värde eller inte kan tas omhand på ett korrekt sätt i mottagarlandet. Dels för att kunna främja resurseffektivitet genom återanvändning av begagnade produkter när så är lämpligt och på så sätt bidra till den cirkulära ekonomin.

Myndigheterna bedömer att denna vägledning skulle utgöra en viktig grund inför ett kommande arbete med att ta fram bättre vägledning kring genomförande av funktionstester. Att fastslå om föremål och ämnen, som exempelvis en begagnad produkt, utgör avfall kan men behöver inte alltid innebära ett tvåstegsförfarande som omfattar funktionstestning.

6.5 Ta fram vägledning för funktionskontroller

Myndigheterna bedömer att Naturvårdsverket och länsstyrelserna bör utveckla en vägledning om funktionskontroller i samverkan med Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten.

Motivering till bedömningen: Idag saknas en vägledning som kan bidra till att skapa förutsebarhet för både verksamhetsutövare, tillsynshandläggare och brottsutredande myndigheter, med avseende på vilka krav som gäller för funktionskontroller i de fall sådana behövs för en avfallsbedömning. Den här åtgärden är en fortsättning av arbetet som återfinns i avsnitt 4.5.2.

Syftet med åtgärden är att uppnå ökad tydlighet och därmed rättssäkerhet kring funktionskontroller inom både den operativa tillsynen och det brottsutredande arbetet.

Arbetet med en vägledning bör genomföras med avsikt att så långt möjligt använda samma definitioner och krav på funktionskontroller. Avfallsbedömningen i tillsynssammanhang ska inte skilja sig från den i en lagföringsprocess. Samtidigt finns det en insikt om att det fortsatta arbetet kan komma att innebära skilda krav i vissa delar, utgående från vad en tillsynsmyndighet ser för behov i sin tillsyn och vad som krävs i en lagföringsprocess.

Förutom de objektiva kriterier som ligger till grund för en funktionskontroll måste även subjektiva rekvisit (graden av oaktamhet, eventuellt uppsåt osv) vägas in i en lagföringsprocess.

Under arbetet har vi tittat på de funktionstest som görs utifrån lagstiftning och branschpraxis och arbetat löpande med att identifiera förutsättningarna för att kunna hålla en röd tråd från vägledningsmaterial till eventuell domstolsförhandling.

Frågan om *när* funktionskontroller ska utföras kommer att hanteras i en egen vägledning som beskrivs i avsnitt 6.4 ovan men de båda vägledningarna kommer att ha tydliga hänvisningar till varandra för att säkerställa att funktionskontroller används i rätt situationer.

6.6 Ta fram ett register över auktoriserade bilskrotare

Myndigheterna bedömer att länsstyrelserna ska ta fram ett nationellt register över auktoriserade bilskrotare. Registret ska vara tillgängligt för allmänheten.

Motivering till bedömningen: Vid länsstyrelsens tillsyn av gränsöverskridande transporter har man under lång tid stoppat olagliga transporter²⁵, innehållande bland annat bildelar och skrotbilar. Länsstyrelsen har under senare år även sett en ökning av antalet aktörer som utger sig för att vara auktoriserade bilskrotare och som erbjuder bilägare betalning för att få komma och hämta en bil som bilägaren vill skrota. Det är svårt för den som vill skrota sin bil att avgöra vilka verksamheter som är seriösa och vilka som är oseriösa eller rent av kriminella. Att det är svårt att hitta information om de aktörer som har auktorisation innebär att fler medborgare kanske omedvetet väljer oseriösa/kriminella bilskrotare.

Det behövs därför en myndighetssida där samtliga auktoriserade bilskrotare finns i ett sökbart register. De auktoriserade bilskrotningsverksamheterna har länsstyrelserna i sina register eftersom det är de som beslutar om auktorisation för bilskrotningsföretag och som har organisationsnummer, adress och andra uppgifter om de auktoriserade bilskrotarna.

Den lösningen som myndigheterna ser som bäst är att länsstyrelserna etablerar ett nationellt register för auktoriserade bilskrotningsverksamheter likt det register som finns för avfallstransportörer som har gjort anmälan eller har tillstånd för att få transportera avfall.²⁶ Ett nationellt register skulle vara en viktig pusselbit, bland många andra, för att komma till rätta med de problem som myndigheterna ser inom bilskrotningsbranschen.

²⁵ Med olagliga transporter avses sådana transporter som omfattas av definitionen i artikel 2.35 i Europaparlamentet och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall.

²⁶ Länsstyrelserna. *Kontrollera avfallstransportörer*. <https://www.kontrolleraavfallstransportorer.se/> (hämtad 2025-11-28).

7. Konsekvenser av förslagen

För de två författningsförslagen i avsnitt 5.3 och 5.4 har konsekvensutredningar gjorts i enlighet med kraven i förordning (2024:183) om konsekvensutredningar. Dessa konsekvensutredningar finns i Bilaga 1 respektive Bilaga 2.

För de förslag som innebär att regeringen tillsätter utredningar eller ger myndigheter regeringsuppdrag har ingen konsekvensutredning gjorts. Inte heller har konsekvensutredningar gjorts för de utredningar som myndigheterna bedömer att de ska genomföra under kommande år.

Bilaga 1 Konsekvens- utredning av förslag 5.3

I detta kapitel redovisas de bedömda konsekvenserna av Naturvårdsverkets förslag om att förena bestämmelse 3 kap. 19 § avfallsförordning (2020:614) med en miljö sanktionsavgift. Se mer i avsnitt 5.3. Redovisningen följer kraven i förordning (2024:183) om konsekvensutredningar. Nedan beskrivs det aktuella problemet, vilken förändring som eftersträvas och olika alternativ för att uppnå förändringen.

1.1 Problemet och förändringen som eftersträvas

I bygg-, riv- och anläggningssektorn uppstår och används stora mängder avfall. Genom att förebygga, förbereda för återanvändning och materialåtervinna avfallet i högre grad kan betydande miljövinster uppnås. I det svenska miljömålssystemet²⁷ finns följande etappmål:

”Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020.”

Målet återfinns även i EU:s avfallsdirektiv vilket visar att EU prioriterar frågan. Sverige når inte detta mål idag, då återvinningsgraden ligger på omkring 50 procent. Orsakerna till detta är många och en av orsakerna är problem med att åstadkomma ”rena” avfallsströmmar. När avfall sorteras på ett otillräckligt sätt blir det omöjligt eller olönsamt att återvinna avfallet. Den miljömässiga konsekvensen består främst i förlust av resurser och av klimatpåverkan i samband med uttag av jungfruliga resurser för att ersätta de förlorade resurserna.

I artikel 11 sista stycket i avfallsdirektivet finns ursprunget till bestämmelsen i 3 kap. 19 § i avfallsförordningen. Där framgår att:

”Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att främja selektiv rivning för att möjliggöra avlägsnande och säker hantering av farliga ämnen och underlätta återanvändning och materialåtervinning av hög kvalitet genom selektivt avlägsnande av material, och för att säkerställa att det inrättas sorteringssystem för bygg- och rivningsavfall åtminstone för trä, mineralfraktioner (betong, tegel, klinker och keramik samt stenar) metall, glas, plast och gips.”

Bestämmelsen infördes i avfallsförordningen den 1 augusti 2020 och justerades i juni 2025. I och med justeringen 2025 förtydligades att sorteringen av bygg- och

²⁷ Sveriges miljömål. *Etappmålen*. (2025). <https://www.sverigesmiljomal.se/etappmalen/> (hämtad 2025-11-17).

rivningsavfallet skulle ske på platsen där det uppkom. I 3 kap. 19 § avfallsförordning framgår att:

Den som producerar bygg- och rivningsavfall ska, utöver vad som gäller enligt andra bestämmelser i detta kapitel, på den plats där avfallet uppkom, sortera ut åtminstone följande avfallsslag och förvara dem skilda från varandra och från annat avfall:

1. trä,
2. mineral som består av betong, tegel, klinker, keramik eller sten,
3. metall,
4. glas,
5. plast, och
6. gips.

Genom att dela upp avfallet och skapa så homogena fraktioner som möjligt blir det lättare att hitta sätt att återvinna respektive avfallsslag. Med ökad sortering ökar också mängderna av respektive avfallsslag och på så sätt kommer avfallsbehandlare/återvinnare få tillgång till mer underlag/råmaterial som kan motivera investeringar och utveckla tekniker för att kunna materialåtervinna alla avfallsslagen. För att ytterligare öka materialåtervinningen måste man dock i många fall öka detaljeringsgraden i sorteringen det vill säga mer detaljerat än de krav som finns i 3 kap. 19 § avfallsförordning.

Det är främst de kommunala tillsynsmyndigheterna som ansvarar för tillsyn mot bygg- och rivningsverksamheter. De vittnar om att efterlevnaden av bestämmelsen är relativt låg och att det finns aktörer i avfallsbranschen som erbjuder så kallade blandcontainers för att omhänderta bygg- och rivningsavfall från kunder, det vill säga containers där man lägger allt producerat bygg- eller rivningsavfall blandat i en container. Det skulle kunna hävdas att de därmed bidrar till att deras kunder bryter mot bestämmelsen i 3 kap. 19 § avfallsförordningen. I miljöbalken finns inga verktyg som kan användas för att få dessa aktörer att ändra sina tjänster/utbud. Tillsynsmyndigheter med tillsynsansvar enligt miljöbalken kan därför inte vidta åtgärder mot dessa aktörer, men det går att vidta åtgärder mot deras kunder, det vill säga de som producerar bygg- eller rivningsavfallet. Tillsynsmyndigheten kan om någon som producerar bygg- eller rivningsavfall inte följer bestämmelsen förutom att informera om bestämmelsen, förelägga om rättelse eller förbjuda åtgärden.

Myndigheterna anser dock att de verktyg som tillsynsmyndigheten har att tillgå i nuläget inte är de mest lämpade för att åstadkomma rättelse av en överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordningen.

Ett föreläggande författas och kommuniceras för att åstadkomma rättelse, exempelvis att en verksamhetsutövare ska vidta en viss åtgärd eller upphöra med en aktivitet. Förelägganden regleras i 26 kap. miljöbalken och kräver en individuell prövning. Tillsynsmyndigheten måste:

- Motivera varför åtgärden behövs.
- Redovisa lagstöd och relevanta omständigheter.
- Formulera tydliga och genomförbara krav.

- Säkerställa att adressaten har faktisk och rättslig möjlighet att följa beslutet.
- Dessutom ska ärendet handläggas enligt förvaltningslagen, vilket innebär kommunikering, delgivning och möjlighet till överklagande. Föreläggandet kan förenas med vite, vilket kräver ytterligare juridiska överväganden

Då bygg- och rivningsåtgärder oftast är relativt kortvariga och tillfälliga aktiviteter är det viktigt att tillsynsmyndighetens vidtagna åtgärd sker relativt snabbt. Att utfärda en miljöstraffavgift (MSA) är i regel ett betydligt enklare och snabbare förfarande än att författa ett föreläggande. Avgiftsbeloppen är strikt reglerade i förordningen (2012:259) om miljöstraffavgifter och där framgår också vilka överträdelser som omfattas. Detta innebär att tillsynsmyndigheten inte behöver göra någon omfattande juridisk bedömning i det enskilda fallet – det räcker att konstatera att en överträdelse har skett. Avgiften ska dessutom tas ut även om överträdelsen inte skett uppsåtligt eller av oaktsamhet, vilket ytterligare förenklar processen.

Att det är relativt lätt att konstatera om någon som producerar bygg- och rivningsavfall bryter mot bestämmelsen är ytterligare ett skäl till att förena bestämmelsen med en MSA.

1.1.1 Kostnad för att sortera eller inte sortera avfall

Att inte följa sorteringsbestämmelsen genom att bygga och riva och sedan slänga allt icke-farligt avfall, vi förutsätter utsortering av farligt avfall, blandat i en container innebär att avfallshanteringen blir mindre tidskrävande än att exempelvis ställa upp ett antal avfallskärl och sortera avfallet i separata fraktioner. En tidsvinst är också en monetär vinst som varierar stort beroende på hur omfattande bygg- eller rivningsåtgärden är och vilken typ av byggnad som ska byggas eller rivs.

Kostnaden för att lämna osorterat bygg- och rivningsavfall till en avfallsanläggning varierar geografiskt och om du är fysisk person eller ett företag. Men det är väldigt många ytterligare faktorer som spelar in när det gäller vad mottagnings- och behandlingskostnaden blir för det osorterade bygg- och rivningsavfall. Efter en genomgång av ett stort antal avfallsanläggningars prislistor²⁸ ligger det på ca 2000 kr/ton.

Att lämna avfall sorterat till en avfallsanläggning innebär att det blir en kostnad för varje avfallsfraktion. I bestämmelsen 3 kap. § 19 avfallsförordningen ska åtminstone sex avfallsslag sorteras ut men avfallsanläggningarnas prislista för mottagning är mer detaljerad än så. Nedan listas ungefärliga kostnader för mottagning av avfallsslagen med en ytterligare nedbrytning i enlighet med många avfallsanläggningars detaljeringsgrad:

²⁸ Sorab. *prislista verksamhetsavfall*. <https://www.sorab.se/wordpress/uploads/2023/12/sorab-prislista-verksamhetsavfall-2024-kortkunder.pdf>, NSR AB. *prislistor verksamhetsavfall*. <https://nsr.se/foretag/lamna-verksamhetsavfall/priser/>, Vafab miljö. *prislista*. <https://vafabmiljo.se/foretag/kundcenter/prislista/>, Sysav. *Prislistor*. <https://www.sysav.se/foretag/priser-betalning/prislistor/> (hämtade 2025-11-12).

1. trä,
 - a. behandlat trä, 450 kr/ton
 - b. obehandlat trä, 250 kr/ton
 - c. impregnerat trä, 2100 kr/ton
2. mineral som består av betong, tegel, klinker, keramik eller sten,
 - a. betong, 180 - 310 kr/ton
 - b. tegel, 180 - 950 kr/ton
 - c. sten, 940 kr/ton
3. metall, kostnadsfritt
4. glas, 1045 kr/ton
5. plast,
 - a. Plast till återvinning, 2000 – 3000 kr/ton
 - b. Annan plast, 4000 kr/ton och
6. gips. 1300 kr/ton

Genom att sortera avfallet i fraktioner kan det vara så att man minskar de avgifter man måste betala för att lämna avfallet till en mottagningsanläggning jämfört med om man lämnar in avfallet osorterat och då behöva betala ca 2000 kr/ton.

1.1.2 Antal bygg- eller rivningslov utfärdade i Sverige

Det är svårt att veta hur många bygg- eller rivningsåtgärder som vidtas i Sverige årligen eftersom vissa inte är lovpliktiga. I sammanhanget är det viktigt att poängtera att även icke-lovpliktiga bygg- eller rivningsåtgärder kan skapa en stor mängd avfall exempelvis kan du ta bort en byggnads icke-bärande delar såväl invändigt som utvändigt utan att åtgärden bedöms som rivning, så länge stommen står kvar.

Mellan 2022–2024 utfärdades mellan 7000 - 12 000 bygglov för bostäder och lokaler i Sverige, se

	Alla byggnader	Bostäder/fritidshus	Lokaler
2022	12 228	7167	5061
2023	8202	3522	4680
2024	7304	3545	3759

TABELL 1 UTFÄRDADE BYGGLOV I SVERIGE 2022-2024²⁹

	Alla byggnader	Bostäder/fritidshus	Lokaler
2022	12 228	7167	5061
2023	8202	3522	4680
2024	7304	3545	3759

²⁹Statistikmyndigheten SCB. *Beviljade bygglov för bostäder och lokaler* (2025). <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-bebyggelse-och-mark/byggande-och-ombyggnad/bygglov-nybyggnad-och-ombyggnad/pong/tabell-och-diagram/bygglov/beviljade-bygglov-for-bostader-och-lokaler/> (hämtad 2025-11-20).

Utöver siffrorna i

	Alla byggnader	Bostäder/fritidshus	Lokaler
2022	12 228	7167	5061
2023	8202	3522	4680
2024	7304	3545	3759

är det som sagt ett stort antal byggnadsåtgärder som vidtas i Sverige, men som inte kräver byggnadslov, och det är svårt att uppskatta hur stor mängd det är.

När det gäller statistik rörande rivningslov har vi endast lyckats hitta statistik kopplat till rivningar av lägenheter i flerbostadshus, se Tabell 2.

Tabell 2 rivning av lägenheter i flerbostadshus per år³⁰

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Total	566	826	468	739	463	449	540	658	1080	599	669	905	1399

Utöver siffrorna i Tabell 2 utfärdas en stor mängd rivningslov för rivningar av olika former av byggnader och bostadshus, men vi har inte kunnat hitta statistik för det. Det är också, som tidigare nämnts, ett stort antal rivningsåtgärder som vidtas i Sverige som inte kräver rivningslov och det är svårt att uppskatta hur stor mängd det är.

Vi kan konstatera att det är svårt att veta totalt hur många bygg- eller rivningsåtgärder som vidtas i Sverige årligen. Vi har fått återkoppling från tillsynsmyndigheter att efterlevnaden av bestämmelsen i 3 kap. 19 § avfallsförordning är låg, men vi har inga siffror på exakt hur efterlevnaden ser ut. Sammantaget innebär detta att det blir svårt att beskriva hur stora kostnader som en MSA skulle medföra för hela avgiftskollektivet.

1.2 Uppskattning av avgiftsnivå för miljöskaktionsavgift

Bygg- och rivningsåtgärder kan genomföras av fysiska personer och företag (juridiska personer) och kan vara relativt små åtgärder till mycket omfattande. Det innebär att det vore bra att få till en trappstegsmodell, det vill säga att storleken på sanktionen skulle öka med omfattningen av bygg- eller rivningsåtgärden.

I dagens konstruktion av MSA:er i förordning om miljöskaktionsavgifter finns det två typer av trappstegsmodeller kopplat till hur man som aktör förhåller till

³⁰Statistikdatabasen. *Rivning av lägenheter i flerbostadshus efter region och upplåtelseform. År 2012 – 2024.*

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BO__BO0101__BO0101F/LghRivRegUppAr/table/tableViewLayout1/ (hämtad 2025-10-31).

sanktionen. I första kapitlet 3 § och 4 § framgår att för alla bestämmelser i 2–12 kap. så ska sanktionsavgiften dubblas om en åtgärd om rättelse inte vidtas inom skälig tid eller om man upprepar överträdelsen.

3 § *Om en miljösktionsavgift har beslutats för en överträdelse och den avgiftsskyldige därefter inte upphör med överträdelsen, ska en ny avgift för överträdelsen tas ut med dubbla det belopp som anges i 2-12 kap., dock högst en miljon kronor vid varje tillfälle.*

En ny avgift får beslutas endast om den avgiftsskyldige har fått skälig tid att vidta rättelse.

4 § *Om en miljösktionsavgift har beslutats för en överträdelse och den avgiftsskyldige därefter upprepar en sådan överträdelse, ska en avgift för den nya överträdelsen tas ut med dubbla det belopp som anges i 2-12 kap., dock högst en miljon kronor vid varje tillfälle.*

Första stycket gäller endast överträdelser som upprepas inom två år från det tidigare beslutet om miljösktionsavgift.

Det finns andra trappstegsmodeller där man exempelvis vid överträdelser av svavelhalter i motorer får en högre sanktionsavgift ju högre effekt som motorn har eller sanktionsavgifter kopplat till antal förbjudna produkter som man sätter på marknaden. Avgiften ökar i förhållande till mängd produkter man sätter på marknaden. Det är dock svårt att hitta en rimlig motsvarighet i sammanhanget med överträdelser av 3 kap. 19 § avfallsförordning.

En väg att gå skulle kunna vara att koppla sanktionsavgiften till den mängd avfall som uppkommer på bygg- eller rivningsplatsen. Det är dock svårt eftersom det inte finns något krav på att uppskatta avfallsmängder i bygg- eller rivningslovsförfarandet. Även om det skulle finnas sådana krav så finns det många bygg- eller rivningsåtgärder som skapar stora mängder avfall som varken är bygg- eller rivningslovspliktiga. Att en tillsynsmyndighet skulle kunna göra uppskattningar av avfallsmängder på varje bygg- eller rivningsplats ser vi inte som rimligt och alldeles för osäkert för att basera en sanktionsavgift på. Därför kan vi inte se att en ”trappstegsmodell” med avfallsmängder som bas är möjlig.

En annan väg att gå skulle kunna vara att basera ”trappan” på ett företags omsättning. Någon sådan lösning finns för närvarande inte i förordning om miljösktionsavgifter. Det är något som skulle vara intressant att titta närmare på, men det är inte något som vi inom detta uppdrag ser som möjligt att göra. I betänkandet ”En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem (SOU 2025:14)” föreslås en översyn av MSA:ernas storlek i förordning om miljösktionsavgifter och en utvärdering av tillämpningen av bestämmelserna i förordningen. I en sådan översyn ser vi det som lämpligt att undersöka om det skulle kunna gå att koppla sanktionsnivåer till ett företags omsättning.

För att kunna föreslå lämpliga sanktionsnivåer vid överträdelser av 3 kap. 19 § avfallsförordningen behöver vi förhålla oss till de nivåer som idag gäller enligt förordningen om miljösktionsavgifter. Det innebär att vi måste bedöma om de överträdelser som idag är sanktionerade med motsvarande avgiftsnivå som den vi

föreslår för överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordningen har en likvärdig negativ miljöpåverkan.

1.2.1 Avgiftsnivå för fysiska personer eller ideella organisationer

När det gäller hur en MSA bör utformas för en överträdelse av bestämmelsen 3 kap. 19 § avfallsförordning, så bör den differentieras utifrån den ekonomiska bärkraften och samhällsrollen hos den som omfattas av sanktionen. Fysiska personer och ideella organisationer har i regel betydligt mer begränsade ekonomiska resurser än juridiska personer såsom företag, vilket gör att en sanktionsavgift av samma storlek kan få oproportionerligt stora konsekvenser för dessa grupper.

För fysiska personer kan en hög sanktionsavgift innebära en allvarlig ekonomisk belastning som påverkar deras grundläggande levnadsstandard. För ideella organisationer, som ofta drivs av frivilliga krafter och saknar vinstsyfte, kan en liknande avgift hota hela verksamhetens fortlevnad.

När det gäller storleken på sanktionsavgiften bör den därför vara lägre för fysiska personer och ideella organisationer än för företag (juridiska personer).

För att avgöra vilken nivå en avgift för fysiska personer och ideella organisationer bör ligga på måste en mängd faktorer vägas in. En viktig sådan faktor när det gäller fysiska personer och ideella organisationer är att de kan lämna sitt bygg- och rivningsavfall till en återvinningscentral som tillhandahålls av kommunen för att behandlas. Kommunen har enligt 15 kap. 20 § avfallsförordningen ett ansvar för att se till att bygg- och rivningsavfall som uppstår inom kommunen, och som inte uppstått i yrkesmässig verksamhet, behandlas. Det vill säga avfall som uppstått när en fysisk person eller ideell förening vidtagit en bygg- eller rivningsåtgärd. Servicenivån som erbjuds samt eventuella avgifter för att lämna avfall kan skilja sig åt mellan olika kommuner.

Då en fysisk person eller en ideell förening genomför en bygg- eller rivningsåtgärd kan omfattningen vara alltifrån väldigt liten till att man exempelvis river eller bygger ett helt bostadshus. Det är därför svårt att hitta en lämplig nivå på sanktionsavgift. Det är också så att avgiften behöver motsvara de nivåer som är satta för andra jämförliga överträdelser i förordning om miljöskningsavgifter.

I förordningen finns två exempel på MSA:er som är riktade till fysiska personer och ideella föreningar och de beloppsnivåer som då förekommer är 2000 kr och 3000 kr (se nedan).

4 kap. 1 § För en överträdelse av ett sådant krav på anmälan enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 10 kap. 17 § miljöbalken genom att innan anmälan har gjorts utföra grävning, schaktning eller andra markarbeten, vidta bebyggelseåtgärder, ändra markanvändningen eller vidta andra åtgärder ska en miljöskningsavgift betalas

1. med 2 000 kronor, om den som är skyldig att betala avgiften är en fysisk person eller en ideell förening, och

2. med 10 000 kronor, om den som är skyldig att betala avgiften är en juridisk person som inte är en ideell förening.

9 kap. 21 § För en överträdelse av 17 eller 18 § förordningen (2016:1128) om fluorerade växthusgaser genom att inte uppfylla föreskrivna krav på certifiering ska en miljöskaktionsavgift betalas

1. med 3 000 kronor, om den som är skyldig att betala avgiften är en fysisk person eller en ideell förening, och

2. med 10 000 kronor, om den som är skyldig att betala avgiften är en juridisk person som inte är en ideell förening. Förordning (2016:1305).

Det finns också MSA:er som omfattar fysiska personer, ideella organisationer och juridiska personer, exempelvis MSA för att inrätta en avloppsanordning utan tillstånd i 3 kap. 1 § förordning om miljöskaktionsavgifter och den uppgår till 3000 kr. Att inrätta en avloppsanordning utan tillstånd kan innebära att anordningen inte uppfyller miljömässiga krav och under perioden fram till överträdelsen upptäcks föranleda utsläpp av föroreningar till miljön.

Att inte sortera bygg- eller rivningsavfall i enlighet med kraven i 3 kap. 19 § avfallsförordning kan beroende på mängderna innebära stora eller mindre utmaningar med att omhänderta och behandla avfallet på en avfallsanläggning. Detta har en miljömässig påverkan som är svår att kvantifiera. Om vi förutsätter att avfallet hamnar på en avfallsanläggning med tillstånd eller som gjort den anmälan som krävs för att hantera avfallet, så bör den miljömässiga påverkan som tidigare nämnts främst bestå i förlust av resurser och klimatpåverkan i form av uttag av jungfruliga resurser för att ersätta de förlorade resurserna. Omfattningen beror då på hur stora mängder avfall och vilken sammansättning avfallet som hanterats felaktigt har. När det rör sig om fysiska personer eller ideella föreningar kan avfallsmängderna, som tidigare nämnts, variera men bör inte bli lika omfattande som när en juridisk person (= företag) genomför en byggnads- eller rivningsåtgärd.

Vi har svårt att motivera en högre MSA än 3000 kr för fysiska personer eller ideella organisationer när de gör en överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordning mot bakgrund av nivån för övriga skaktionsbelagda överträdelser som kan sägas motsvara en överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordning.

1.2.2 Avgiftsnivå för juridiska personer

När en juridisk person (ett aktiebolag, ett handelsbolag, en förening, en stiftelse, ett dödsbo, ett konkursbo eller en kommun) vidtar en bygg- eller rivningsåtgärd är det oftast avsevärt mer omfattande åtgärder än när en fysisk person eller ideell förening vidtar en åtgärd. Det innebär att ett företags överträdelser kan få betydligt större konsekvenser för samhälle, marknad eller miljö, vilket föranleder att en skaktionsavgift för en överträdelse bör sättas högre för juridiska personer.

Som tillägg har en juridisk person normalt större ekonomiska resurser och ett mer omfattande ansvar än en fysisk person, vilket motiverar en högre skaktionsavgift för att uppnå avskräckande effekt. Dessutom förutsätts juridiska personer ha professionell kunskap om regelverket och därmed en särskild skyldighet att säkerställa efterlevnad.

Flerfamiljshus och industrifastigheter byggs och rivs av företag och innebär att avsevärda avfallsmängder skapas. Att inte sortera det avfallet innebär en förlust av resurser och en negativ klimatpåverkan i form av uttag av jungfruliga resurser för att ersätta de förlorade resurserna. Omfattningen av bygg- eller rivningsåtgärderna kan variera men då det är yrkesmässiga verksamheter tenderar det oftast att vara relativt omfattande åtgärder för att det ska vara ekonomiskt motiverat att genomföra. Nedan listas kostnader för bygg- eller rivningsprojekt:

Byggprojekt – Genomsnittlig budget

- Kostnad per kvadratmeter (bostadshus):
- Nyckelfärdigt trähus: ca 17 000–30 000 kr/kvm
- Nyckelfärdigt stenhus: ca 30 000–35 000 kr/kvm
- Arkitektritad trähus: ca 30 000–50 000 kr/kvm
- Arkitektritad stenhus: från 35 000 kr/kvm och uppåt
- Genomsnittligt byggnadspris för småhus (2023): ca 28 222 kr/kvm³¹
- Flerbostadshus (2022): ca 43 425 kr/kvm³²
- Total projektbudget (privatpersoner):
- Vanligt spann: 2–30 miljoner kronor, beroende på projektets omfattning³³

Rivningsprojekt – Genomsnittlig budget

- Kostnad per kvadratmeter (villa ca 100–150 m²):
- Total kostnad: ca 100 000–300 000 kr, vilket motsvarar ca 1 000–2 000 kr/kvm³⁴
- Större byggnader (industri/flerfamiljshus):
- 300 000–500 000+ kr, beroende på storlek och material³⁵
- Tilläggskostnader:
- Sanering (t.ex. asbest): 20 000–100 000 kr
- Bortforsling av material: 5 000–50 000 kr
- Miljöanpassad återvinning: 10 000–100 000 kr
- Rivningslov: 5 000–15 000 kr³⁶

³¹ Statistikmyndigheten SCB. *Genomsnittligt byggnadspris per kvm bostadsarea för gruppbyggda småhus. År 1949–2023. Riket.* (2025). <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-bebyggelse-och-mark/byggande-och-ombyggnad/priser-for-nyproducerade-bostader/pong/tabell-och-diagram/genomsnittligt-byggnadspris-per-kvm-bostadsarea-for-gruppbyggda-smahus.-ar-1949-2023.-riket> (hämtad 2025-11-12).

³² Byggföretagen. *Byggkostnader.* (2025). <https://byggforetagen.se/statistik/byggkostnader/> (hämtad 2025-11-12).

³³ LT Ingenjorsbyrå. *Bygga Hus Pris 2025? - Så här planerar du din budget.* (2025). <https://ltingenjorsbyra.se/faktabanken/bygga-hus-pris/> (hämtad 2025-11-12).

³⁴ Offerta. *Vad kostar rivning? Pris, faktorer & ROT-avdrag* (2025). <https://offerta.se/guider/bygg-och-renovering/vad-kostar-rivning> (hämtad 2025-11-12).

³⁵ Offerta. *Vad kostar rivning? Pris, faktorer & ROT-avdrag* (2025). <https://offerta.se/guider/bygg-och-renovering/vad-kostar-rivning> (hämtad 2025-11-12).

³⁶ Bygglov. *Rivning.* (2025). <https://bygglov.se/guide/utomhus/rivning> (hämtad 2025-11-12).

- ROT-avdrag: Kan sänka arbetskostnaden med 30 % vid rivning av bostadsrelaterade byggnader³⁷

När vi ska bestämma en lämplig nivå på sanktionsavgift måste vi förhålla oss till de nivåer som är satta för andra jämförbara överträdelser i förordning om miljöskänkionsavgifter. Mot bakgrund av ovanstående uppgifter ser vi att nivån på en MSA för överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordning bör sättas relativt högt för att få avsedd effekt.

Om vi skulle välja att sätta MSA:en till 20 000 kr så skulle det i förordning om miljöskänkionsavgifter bland annat motsvara följande överträdelser:

- ett antal bestämmelser om utdömande av MSA för underlåtenhet att rapportera i tid,
- att man satt fler än 1000 förbjudna engångsprodukter på marknaden,
- ett antal bestämmelser där man satt mer än 1000 produkter som omfattas av producentansvar på marknaden utan att uppfyllt kraven i förhållande till producentansvaret,
- att genomföra mätningar och provtagningar utan att någon dokumentation görs ska en miljöskänkionsavgift betalas
 1. med 20 000 kronor, om "tillståndsplikt A" gäller för verksamheten enligt miljöprövningsförordningen (2013:251),
- att använda ett växtskyddsmedel i strid med ett användningsförbud.

Om vi skulle välja att sätta MSA:en till 10 000 kr så skulle det i förordning (2012:259) om miljöskänkionsavgifter bland annat motsvara följande överträdelser:

- ett antal bestämmelser om utdömande av MSA för underlåtenhet att rapportera i tid,
- att man satt fler än 100 men högst 1000 förbjudna engångsprodukter på marknaden,
- ett antal bestämmelser där man satt mer än 100–1000 produkter som omfattas av producentansvar på marknaden utan att uppfyllt kraven i förhållande till producentansvaret,
- att utföra grävning, schaktning eller andra markarbeten, vidta bebyggelseåtgärder, ändra markanvändningen eller vidta andra åtgärder i ett miljöriskområde utan anmälan,
- att tillhandahålla ett växtskyddsmedel eller biocidprodukt utan märkning på svenska.

Det är svårt att avgöra vad en bristfällig sortering av avfall skulle motsvara i detta sammanhang, men vi ser att de överträdelser som renderar en MSA på 20 000 kr har en högre och mer långtgående allvarlighetsgrad än vad en överträdelse av bestämmelse 3 kap. 19 § avfallsförordning skulle ha, exempelvis användning av växtskyddsmedel i strid med ett användningsförbud.

³⁷ Offerta. Vad kostar rivning? Pris, faktorer & ROT-avdrag. (2025). <https://offerta.se/guider/bygg-och-renovering/vad-kostar-rivning> (hämtad 2025-11-12).

Med hänsyn till de nivåer för MSA som finns i förordning om miljöstraffsavgifter kan vi inte motivera en högre MSA än 10 000 kr när en juridisk person gör sig skyldig till en överträdelse av bestämmelse 3 kap. 19 § avfallsförordning.

1.3 Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas – Nollalternativ

Om ingen åtgärd vidtas kommer tillsynsmyndigheterna få svårt att bedriva tillsyn och se till att bestämmelsen 3 kap. 19 § avfallsförordning efterlevs. Detta eftersom föreläggandeverktyget inte fungerar tillfredsställande i dessa sammanhang, se bilagans avsnitt 1.1. Detta kommer att försvåra för Sveriges möjligheter att skapa mer homogena avfallsströmmar som vi vet krävs för att få till stånd en materialåtervinning av hög kvalitet. Följden blir att Sverige får svårt att få till en cirkulär ekonomi och nå uppsatta återvinningsmål.

1.4 Alternativ för att uppnå förändring

Alternativa lösningar för att åstadkomma en bättre sortering kan vara att:

- Inför en MSA för överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordning,
- utveckla ytterligare tillsynsvägledning,
- etablera branschöverenskommelser,
- införa referens till 3 kap. 19 § avfallsförordning i bygg- eller rivningslovsförfarandet i plan- och bygglagen (2010:900), och/eller
- introducera ytterligare ekonomiska styrmedel.

1.4.1 Inför en MSA för överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordning (2020:614)

Enligt 3 kap. 19 § avfallsförordning ska bygg- och rivningsavfall sorteras i åtminstone sex fraktioner på den plats där det uppkommer. Att bryta mot bestämmelsen är idag inte förenat med någon MSA. Myndigheterna anser att denna bestämmelse är synnerligen lämplig att förena med en MSA då det är lätt att avgöra om man bryter mot bestämmelsen och en MSA ger en direkt påföljd av överträdelsen.

Om någon som producerar bygg- eller rivningsavfall inte följer bestämmelsen om sortering kan tillsynsmyndigheten idag, förutom att informera om bestämmelsen, förelägga om rättelse eller förbjuda åtgärden. Tillsynsmyndigheterna framhåller dock att dessa verktyg inte är de mest lämpade för att åstadkomma rättelse av en överträdelse av 3 kap. 19 § avfallsförordning eftersom bygg- och rivningsåtgärder oftast är relativt kortvariga och tillfälliga aktiviteter. Det behövs ett verktyg som går att använda relativt snabbt. Att utfärda en MSA är i regel betydligt enklare och snabbare än att författa ett föreläggande. Avgiften är strikt reglerad i förordningen om miljöstraffsavgifter, där både vilka överträdelser som omfattas och

avgiftsbeloppen är fastställda. Detta innebär att tillsynsmyndigheten inte behöver göra någon omfattande juridisk bedömning i det enskilda fallet – det räcker att konstatera att en överträdelse har skett. Avgiften ska dessutom tas ut även om överträdelsen inte skett uppsåtligt eller av oaktsamhet, vilket ytterligare förenklar processen.

1.4.2 Utveckla ytterligare tillsynsvägledning

Naturvårdsverket har sedan kravet på sortering enligt 3 kap. 19 § avfallsförordning infördes i lagstiftningen år 2020 kommunicerat kravet hur det bör tillämpas till tillsynsmyndigheterna. Naturvårdsverket skulle kunna gå vidare och utveckla denna vägledning för att ytterligare underlätta för tillsynsmyndigheterna om hur de ska tillämpa kravet. Exempelvis genom att ta fram mallar på förelägganden. Man skulle också kunna titta närmare på hur man skulle kunna komma till rätta med de avfallsanläggningar som erbjuder en ”blandcontainer” som leder till att deras kunder bryter mot 3 kap. 19 § avfallsförordning. Det skulle kunna göras genom att etablera samarbete med andra myndigheter och deras lagrum.

Ett annat alternativ skulle kunna vara att Boverket vägleder Sveriges byggnadsnämnder om att i startbeskedet för en bygglovs- eller rivningslovspliktig åtgärd inkludera information om kraven i 3 kap. 19 § avfallsförordning.

1.4.3 Etablera branschöverenskommelser

Naturvårdsverket skulle i sin dialog med bland annat Byggföretagen kunna etablera en branschöverenskommelse om att gemensamt kommunicera ut vikten av att följa kraven i bestämmelsen i 3 kap. 19 § avfallsförordning. I Byggföretagens riktlinjer för resurs och avfallshantering redogörs för de nya bestämmelserna.³⁸ Exempelvis skulle Naturvårdsverket tillsammans med Byggföretagen kunna ta fram någon form av gemensam informationsinsats.

1.4.4 Justering av plan- och bygglagen

I 10 kap. 6 § punkten 6 plan- och bygglagen (PBL) framgår det att den som söker bygg- eller rivningslov i sin kontrollplan ska redogöra för:

vilket avfall som åtgärden kan ge upphov till och hur avfallet ska tas om hand, särskilt hur man avser att möjliggöra

- a) materialåtervinning av hög kvalitet, och*
- b) avlägsnande och säker hantering av farliga ämnen.*

För att förtydliga vilka krav på sortering av avfall som finns kopplat till bygg- och rivningsåtgärder skulle man i denna punkt kunna föra in en referens till 3 kap. 19 § avfallsförordning.

³⁸ Byggföretagen. *Resurs och avfallshantering vid byggande och rivning* (2025). https://byggforetagen.se/app/uploads/2023/11/Resurs-och-avfallshantering-vid-byggande-och-rivning_oktober-2025-Leverans-250923_JR.pdf (hämtad 2025-11-13).

1.5 Alternativ som bedöms lämpligast

För att uppnå en förbättrad sortering är det ofta otillräckligt med enbart information och vägledning om gällande bestämmelser. I praktiken krävs det i regel att reglerna kompletteras med någon form av sanktion eller påföljd för att efterlevnaden ska säkerställas.

Därav anser vi att alternativen att utveckla ytterligare tillsynsvägledning och att etablera branschöverenskommelser inte kommer att vara tillräckliga. Särskilt eftersom både bransch och myndigheter till viss del redan informerar om bestämmelsen.

En justering i plan- och bygglagen skulle innebära att lovpliktiga bygg- eller rivningsåtgärder skulle uppmärksammas på bestämmelsen, men då väldigt många bygg- och rivningsåtgärder inte är lovpliktiga skulle den endast få avgränsad effekt.

En MSA skulle ge tillsynsmyndigheterna ett effektivt verktyg att arbeta med när man bedriver tillsyn mot bygg- och rivningsåtgärder oavsett vilken omfattning som verksamheten har. Genom att tillämpa detta skulle man nå just de personer eller företag som inte följer reglerna, vilket sannolikt skulle förbättra efterlevnaden eftersom det finns en konkret risk för sanktioner. Vi anser därför att detta alternativ är det som är att föredra i framför de andra alternativen.

1.6 Konsekvenser av förslaget

1.6.1 Konsekvenser för nationella myndigheter

Nationella myndigheter som vidtar bygg- eller rivningsåtgärder och bryter mot bestämmelsen 3 kap. § 19 avfallsförordningen riskerar genom förslaget en kostnad på 10 000 kr i form av en MSA. Om man upprepar förseelsen eller om man inte vidtar åtgärd om rättelse inom skälig tid riskerar man en dubblering av MSA:en enligt §§ 3 och 4 förordningen om miljöstraffavgifter.

1.6.2 Statsfinansiella konsekvenser

Naturvårdsverket bedömer att de statsfinansiella konsekvenserna av förslaget på införandet av en MSA om man bryter mot bestämmelsen i 3 kap. 19 § avfallsförordningen främst kommer bestå av ökade kostnader för Naturvårdsverket och länsstyrelserna i form av resurser för att ta fram stöd och tillsynsvägledning till tillsynsmyndigheterna för när och hur bestämmelsen ska tillämpas. Detta kan genomföras inom ramen för myndighetens löpande verksamhet.

Införandet av sanktionsverktyget kommer att öka utsorteringen av bygg- och rivningsavfall vilket i sin tur ökar möjligheterna att återvinna avfallet och därigenom ökas förutsättningarna för att nå EU:s återvinningsmål när det gäller bygg- och rivningsavfall. Det minskar risken för statsfinansiella konsekvenser i form av att böter eller viten från EU-domstolen för att vi inte klarar olika återvinningsmål.

1.6.3 Konsekvenser för kommuner och kommunförbund

De aktörer i offentlig sektor som berörs av den föreslagna bestämmelsen om MSA är främst de kommunala tillsynsmyndigheterna, men också länsstyrelserna i sin tillsyn över tillståndspliktiga verksamheter. När tillsynsmyndigheterna i sin tillsyn påträffar fysiska personer och verksamheter som producerar bygg- och rivningsavfall och som inte följer bestämmelsen så har de en skyldighet att utfärda en MSA.

Att besluta och utfärda en MSA är en del av den tillsyn som miljönämnden ska utöva enligt 26 kap. miljöbalken. Tillsynsmyndigheterna kan alltså ta ut en avgift för själva handläggningen av MSA-ärendet vilket har godtagits i praxis.

I de fall kommunen genom kommunala bolag eller själva vidtar bygg- eller rivningsåtgärder och bryter mot bestämmelsen 3 kap. § 19 avfallsförordningen riskerar de genom förslaget en kostnad på 10 000 kr i form av en MSA. Om de upprepar förseelsen eller om de inte vidtar åtgärd om rättelse inom skälig tid riskerar de en dubbling av miljöstraffavgiften enligt §§ 3 och 4 förordningen om miljöstraffavgifter.

När tillsynsmyndigheter upplever att de inte har lämpliga verktyg för att åstadkomma rättelse i sin tillsyn innebär det ofta att den tillsynen nedprioriteras. När nu tillsynsmyndigheter får ett bra och effektivt verktyg att använda i sin tillsyn kommer tillsyn mot bygg- eller rivningsåtgärder troligtvis att öka vilket i sin tur kommer att öka efterlevnaden av bestämmelsen 3 kap. 19 § avfallsförordning.

1.6.4 Konsekvenser för företag, ideella organisationer och andra enskilda

Företag som vidtar bygg- eller rivningsåtgärder och bryter mot bestämmelsen 3 kap. § 19 avfallsförordningen riskerar genom förslaget en kostnad på 10 000 kr i form av en miljöstraffavgift. Om man upprepar förseelsen eller om man inte vidtar åtgärd om rättelse inom skälig tid riskerar man en dubbling av miljöstraffavgiften enligt §§ 3 och 4 förordningen om miljöstraffavgifter.

Ideella organisationer och fysiska personer som vidtar bygg- eller rivningsåtgärder och bryter mot bestämmelsen 3 kap. § 19 avfallsförordningen riskerar genom förslaget en kostnad på 2 000 kr i form av en miljöstraffavgift. Om de upprepar förseelsen eller om de inte vidtar åtgärd om rättelse inom skälig tid riskerar de en dubbling av miljöstraffavgiften enligt §§ 3 och 4 förordningen om miljöstraffavgifter.

För att avfallsbolag ska se det som motiverat att investera i nya tekniker för behandling av avfall behövs en långsiktig och säker tillgång på utsorterade avfallsströmmar. Genom att efterlevnaden av bestämmelsen kommer att öka kommer också de utsorterade avfallsfraktionerna att öka vilket i sin tur kommer att skapa större möjligheter för avfallsbolag att utveckla sin verksamhet och hitta nya behandlingssätt och avsättningar för det återvunna avfallet.

1.7 Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms ha positiva konsekvenser för miljön genom att den cirkulära ekonomin blir effektivare och att mindre mängder jungfruliga resurser behöver utvinnas. Konsekvenserna för social hållbarhet bedöms vara försumbara. Det leder även till att vi i viss mån blir mer självförsörjande på vissa material och inte lika beroende av importerad jungfrulig råvara vilket stärker Sveriges beredskap.

1.8 Åtgärder som vidtagits för att minska förslagens kostnader

För att minska förslagens samhällskostnader har en differentiering gjorts av den föreslagna miljöskattavgiften utifrån om personen är fysisk eller juridisk samt om den juridiska personen är en ideell förening.

1.9 Ikraftträdande och behov av särskilda informationsinsatser

Naturvårdsverket avser att informera om en eventuell ny bestämmelse i sina kanaler, exempelvis hemsidan, nyhetsbrevet Tillsynsnytt och i Avfallsrådet. Avfallsrådet är Naturvårdsverkets expertstöd för avfallsfrågor och där ingår för närvarande Avfall Sverige, Boverket, Byggmateriellindustrierna, Kemikalieinspektionen, Länsstyrelsen i Halland, Sveriges kommuner och regioner (SKR), Svensk handel och Återvinningsindustrierna. Utöver det kommer vi att särskilt informera Byggföretagen i den dialog vi har med de.

1.10 Överensstämmelse med EU-rätt och kommunal självstyrelse

Förslaget påverkar inte eller överensstämmer med EU-rätten. Förslaget inskränker inte den kommunala självstyrelsen.

1.11 Utvärdering av förslag

Det förslag som lämnas syftar till att åstadkomma incitament för ökad utsortering av bygg- eller rivningsavfall. Det bör följas upp hur väl förslaget har fungerat i praktiken för att undersöka om det finns skäl till justeringar av förslaget. Detta kan göras genom att hämta in uppgifter om utfärdade MSA:er från Kommerskollegium samt att Naturvårdsverket ställer frågor om förslaget vid uppföljning av tillsynsmyndigheternas arbete.

Bilaga 2 Konsekvensutredning av förslag 5.4

I detta kapitel redovisas de bedömda konsekvenserna av Myndigheternas förslag i avsnitt 5.4 om att införa ett nytt stycke i 27 kap. 2 § miljöbalken (1998:808) som ger kommuner rätt att meddela föreskrifter om att kostnader för provtagning och undersökning av prov i samband med tillsyn i fråga om avfall enligt 15 kapitlet ska ersättas av den vars verksamhet provtagningen avser. Se mer i avsnitt 5.4. Redovisningen följer kraven i förordning (2024:183) om konsekvensutredningar. Nedan beskrivs det aktuella problemet, vilken förändring som eftersträvas och olika alternativ för att uppnå förändringen.

1.1 Problemet och förändringen som eftersträvas

För att kunna detektera misstänkta överträdelser, såsom misstänkt illegal avfallsverksamhet, är det i många fall nödvändigt att tillsynsmyndigheten själv tar prov och analyserar detsamma. Detta för att tillsynsmyndigheten ska kunna kontrollera att miljöbalken följs och för att därefter kunna meddela de förelägganden och förbud som krävs för att åstadkomma rättelse, men också för att ha ett underlag för att kunna göra en polisanmälan till de brottsbekämpande myndigheterna.

Tillsynsmyndigheter planerar och prioriterar tillsynen utifrån tillgängliga resurser samt den tillsynsvägledning som länsstyrelserna och Naturvårdsverket tagit fram för området. Kommunens tillsyn bekostas främst av årliga tillsynsavgifter, men en avgift kan även tas ut för nedlagd handläggningstid. För att det ska vara förenligt med den grundläggande principen om att det är förorenaren som ska betala, är det också av avgörande betydelse att tillsynsmyndigheterna får full kostnadstäckning för provtagning och analys när sådan behöver ske i egen regi. Prov- och analyskostnad kopplat till just avfallsverksamhet kan i många fall uppgå till belopp som vida överstiger timavgiften. Det är heller inte rimligt att verksamhetsutövare som kollektivt ska bekosta sådana prover och analyser som endast omfattar vissa verksamheter.

De statliga tillsynsmyndigheterna har idag möjlighet att få ersättning för sådana kostnader med stöd av 27 kap. 2 § miljöbalken och 8 kap. 3 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken (FAPT). Eftersom bemyndigandet i 27 kap. 2 § miljöbalken endast innefattar de statliga tillsynsmyndigheterna, saknas möjlighet för kommunerna att ta fram motsvarande föreskrift och i förlängningen då kunna få ersättning för motsvarande kostnad. Det har inte heller framkommit några särskilda skäl till att det endast är de statliga tillsynsmyndigheterna som ska kunna erhålla ersättning för sådana kostnader. Det

är de kommunala tillsynsmyndigheterna som främst upptäcker och anmäler avfallsverksamheter som bedrivs i strid med miljöbalken. Till följd av detta är det därför viktigt att kommunerna får samma möjlighet till ersättning för prov- och analyskostnader som de statliga tillsynsmyndigheterna.

1.1.1 Möjligheten för kommuner att få ersättning för kostnader för prov och analys är begränsad

Enligt uppgift från Sveriges kommuner och regioner finns det flera kommunala tillsynsmyndigheter som redan idag tar ut kostnader för provtagning och analys genom den kostnad som ligger till grund för timavgiften som kommunen beslutar enligt 27 kap. 1 § miljöbalken. En sådan kostnad fördelas i de fallen ut på hela avgiftskollektivet, men tar inte höjd för att vissa prover och analyskostnader i vissa fall är särskilt omfattande och kostsamma.

Det är dock tveksamt att tillsynsmyndigheter med stöd av 27 kap. 1 § miljöbalken kan kräva in ersättning för kostnader för provtagning och analys, särskilt med beaktande av utformningen av 27 kap. 2 § miljöbalken och de förarbeten som kopplar till bestämmelsen. Vid införandet av miljöbalken uttalade regeringen att bestämmelsen i 27 kap. 2 § miljöbalken ger utrymme för att ålägga en verksamhetsutövare att betala ersättning för direkta utlägg som myndigheten har haft utöver de avgifter för myndigheters verksamhet som kan tas ut enligt 27 kap. 1 § miljöbalken. Regeringen uttalade vidare att ett sådant kostnadsansvar förutsätter att det finns uttryckliga bestämmelser och hänvisade till 3 § avgiftsförordningen (1992:191) där det framgår att en myndighet bara får ta ut avgifter för varor och tjänster som den tillhandahåller om det följer av en lag eller förordning eller av ett särskilt beslut av regeringen. Avgiftsförordningen gäller för myndigheter under regeringen. Kostnadsansvaret kunde enligt regeringen exempelvis gälla en tillsynsmyndighets kostnader för provtagning och undersökning av prov (prop. 1997/98:45, del 2 s. 289). Bemyndigandet i 27 kap. 2 § miljöbalken innefattar, till skillnad från 27 kap. 1 §, endast de statliga myndigheterna.

Av 26 kap. 22 § andra stycket följer att tillsynsmyndigheten kan utse någon att genomföra undersökningar av en verksamhet eller en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön och att den som är skyldig att utföra undersökningen då ska ersätta kostnaderna för undersökningen. Provtagning och analys kan vara sådana åtgärder som vidtas inom ramen för undersökningar av en verksamhet enligt 26 kap. 22 § miljöbalken. Om tillsynsmyndigheten utser någon annan än verksamhetsutövaren att utföra undersökningen ska verksamhetsutövaren som huvudregel ersätta kostnaderna för undersökningen med det belopp som tillsynsmyndigheten fastställer (26 kap. 22 § andra stycket miljöbalken). Bestämmelsen gäller såväl statliga som kommunala tillsynsmyndigheter och kräver inte att kommunen antar några föreskrifter. Så som bestämmelsen är utformad bör den dock inte kunna användas när tillsynsmyndigheten genomför provtagning och analys i egen regi. I de fallen behövs därmed annat författningsstöd för att myndigheterna ska kunna genomföra åtgärden på verksamhetsutövarens bekostnad.

1.1.2 Avgörande för att konstatera om miljöbalken följs eller inte

Tillsynsmyndigheterna har ansvar att kontrollera att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken följs samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. För att kunna fullgöra den uppgiften krävs i många fall att man genomför provtagning och analys av exempelvis jordmassor eller annat för att kunna konstatera om en verksamhetsutövare följer miljöbalkens bestämmelser eller inte. Farliga ämnen och föroreningar kan sällan upptäckas enbart genom visuell kontroll. Det finns ekonomiska drivkrafter för oseriösa eller misstänkt kriminella verksamhetsutövare att felaktigt klassificera farligt avfall som icke-farligt, eftersom hanteringen då blir betydligt billigare. Alternativet att förelägga en sådan verksamhetsutövare att genomföra provtagningen och bekosta efterföljande analys är därför inte lämpligt. Detta eftersom det är relativt lätt att manipulera provresultaten.

För att åstadkomma rättelse krävs också en korrekt provtagning och analys annars riskerar man, i de fall där rättelse ändå krävs, att vidta felaktiga eller olämpliga åtgärder.

1.2 Uppskattning av kostnad

Kostnader för provtagning och analys beror dels på den timavgift som tillsynsmyndigheten tar ut för sin tillsyn dels på vilken typ av analys av provet som man vill ska bli utförd. Ett prov tas normalt av en miljöinspektör i fält med utrustning som tillhandahållits av ett laboratorium. Den genomsnittliga timavgiften för en tillsynsmyndighet i Sverige är ca 1 129 kr/tim³⁹ men den kan variera över landet. Det är svårt att uppskatta hur lång tid det tar för att utföra en representativ provtagning. När en tillsynsmyndighet tar prov som stöd för sin tillsyn handlar det om en indikativ provtagning för att få en uppfattning om vad det är avfall

Kostnader för analys varierar som sagt med typ av prov och vilken analys man vill ha utförd men kostnaden ligger mellan 2 000 - 6 000 kr⁴⁰. Tagningen av provet som görs ute i fält av inspektören tar olika tid beroende på vilken typ av prov det är som ska tas. Om det är provtagning av en vätska i exempelvis ett fat så tar provtagningen relativt kort tid. Om det är en provtagning av en aska efter en misstänkt illegal avfallsförbränning eller en misstänkt förorenad yta kan det ta lite längre tid eftersom man då ska ta ett representativt samlingsprov och ett representativt bakgrundsprov också som samlingsprov.

³⁹ Sveriges kommuner och Regioner. *Statistik om tillsyn och kontroll* (2025). <https://skr.se/klimatmiljoochenergi/tillsynochkontroll/statistikomtillsynochkontroll.7718.html> (hämtad 2025-11-21).

⁴⁰ Eurofins. *prislista eurofins2025-10-10_4.pdf*, https://cdnmedia.eurofins.com/european-east/media/1kbjbn2/prislista_2025-10-10_4.pdf (hämtad 2025-11-21).
ALS gøbal. *Miljøanalys*. <https://www.alsglobal.se/miljoanalys> (Hämtad 2025-11-21).

1.3 Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas – Nollalternativ

Om ingen åtgärd vidtas kommer tillsynsmyndigheterna sannolikt inte att utföra provtagning och analys av misstänkta illegala avfallsverksamheter i större omfattning än de får ersättning för. Detta eftersom sådana kostnader då helt enkelt inte ersätts, varför sådan tillsyn kommer att nedprioriteras. Det innebär också att tillsynsmyndigheterna i stället kommer att behöva förlita sig på verksamhetsutövarens egen provtagning och analys. Det finns i vissa fall en risk för att dessa prover och analyser är manipulerade.

Idag kan kommunerna, för det fall en polisanmälan ändå görs, lämna över provet till Polismyndigheten som då genomför analysen. Kostnaden för analysen tas då av de brottsbekämpande myndigheterna. Då förundersökning inleds är det dock inte givet att resultatet av analysen av provet återkopplas till tillsynsmyndigheten, utan tvärtom lämnas sällan dessa uppgifter tillbaka till tillsynsmyndigheten.

Risken är då stor att tillsynsmyndigheten inte kommer att ha nödvändig information vilken kan möjliggöra att åtgärder som egentligen krävs enligt miljöbalken vidtas, såsom att meddela förelägganden och förbud för en misstänkt illegal avfallsverksamhet. Det innebär också att en polisanmälan inte alltid kommer att upprättas av samma anledning.

I sammanhanget är det även viktigt att lyfta att de brottsbekämpande myndigheterna tillämpar de straffrättsliga bestämmelserna och sålunda ska avgöra om det har begåtts en överträdelse. Bedömningen är med andra ord retroaktiv. För att kunna förbjuda eller vidta andra åtgärder som är framtidsytande behöver dock även tillsynsmyndigheterna få möjlighet att tillämpa sina verktyg. Att de brottsbekämpande myndigheterna vidtar åtgärder kopplat till straffrätten hindrar med andra ord inte nödvändigtvis att en pågående miljöfarlig illegal verksamhet upphör eller stoppas och inte heller att andra åtgärder vidtas såsom att återställa marken, hantera nedskräpning eller liknande. Om inte miljöfarliga illegala verksamheter stoppas eller förbjuds, eller på annat sätt hanteras i en framtidsytande kontext, medför det en risk för att irreversibla skador i miljön uppstår eller blir större än vad det behövt bli. Stoppas inte en verksamhet i så tidigt skede som möjligt kan det också leda till att omfattande kostnader för det allmänna uppstår. De illegala verksamheterna bidrar också till osund konkurrens inom avfallshanteringssektorn och är en inkomstkälla för organiserad brottslighet. För att komma fram till detta behöver det också då konstateras att en verksamhet faktiskt bedrivs i strid med bestämmelserna i miljöbalken.

1.4 Alternativ för att uppnå förändring

Alternativa lösningar för att ge kommunala tillsynsmyndigheter ersättning för kostnader för prover och analys:

- Utveckla samverkan och uppgiftslämnande mellan tillsynsmyndigheter och brottsbekämpande myndigheter
- Tillsynsvägledning – få kommunerna att förstå att de tjänar på det i alla fall – samhället tjänar på det?

1.4.1 Utveckla samverkan

Redan idag kan tillsynsmyndigheter, om tillsynen även resulterar i att myndigheten misstänker överträdelser, vid polisanmälan även skicka ett taget prov till Polismyndigheten, som då står för kostnaden för analysen. Ett sådant förfarande förutsätter i många fall att tillsynsmyndigheten själv tar provet. Idag återkopplar sällan de brottsbekämpande myndigheterna uppgiften om analysresultatet till tillsynsmyndigheten, ofta till följd av att uppgiften är föremål för förundersökningssekretess.

Nyligen har en ny sekretessbrytande bestämmelse beslutats av riksdagen.⁴¹ Bestämmelsen kompletterar tidigare beslutade lättnader på så vis att myndigheter nu får än utökade möjligheter att dela sekretessbelagda uppgifter med varandra. Den nya sekretessbrytande bestämmelsen (se 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:4000)) kan dock inte användas för att lämna ut uppgifter som omfattas av förundersökningssekretess. Förundersökningssekretess, som regleras i 18 kap. OSL, omfattas nämligen inte av tillämpningsområde för 10 kap. 15 a § OSL, utan där måste ändå en prövning göras enligt generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets och sekretesslagen.

Genom att utveckla samverkan mellan tillsynsmyndigheter och de brottsbekämpande myndigheterna skulle uppgifter som kopplar till analys av prov som skett av de brottsbekämpande myndigheterna dock kunna komma till tillsynsmyndigheternas kännedom i större utsträckning än vad som sker idag, även om sekretessen i vissa fall sätter gränser för vad som är möjligt.

1.4.2 Utveckla tillsynsvägledning

Naturvårdsverket har redan tidigare tagit fram tillsynsvägledning kopplat till illegal avfallshantering som betonar vikten av att tillsynen bedrivs uppsökande. Syftet med att bedriva en mer uppsökande tillsyn är främst att främja upptäckt av misstänkta överträdelser av miljöbalken eller bestämmelser utfärdade med stöd av balken, samt EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde.⁴² I vägledningen påtalas även att provtagning kan genomföras av tillsynsmyndigheten själv. Ytterligare vägledning skulle kunna tas fram för att tydliggöra att det ändå åligger tillsynsmyndigheten att utföra provtagning och analys av detsamma oavsett möjlighet till ersättning, och att ändamålet ändå gynnar samhället i stort. Det är mycket som händer inom miljöbrottsområdet nu, med kommande

⁴¹ Se 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

⁴² Naturvårdsverket. *Tillsynsvägledning Illegal avfallshantering*. (2025). <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall/illegal-avfallshantering/> (hämtad 2025-11-20).

implementering av miljöbrottsdirektivet och miljöstraffrättsutredningens förslag som en del i detta. Utbildningen om miljöbrott, som togs fram 2024 utifrån initiativ av miljöbrottsrådet, kommer troligtvis behöva uppdateras framöver för att fortsätta vara aktuell. Även där finns en del om provtagning som NFC håller.

1.5 Alternativ som bedöms lämpligast

För att kommunala tillsynsmyndigheter ska utföra egna prover och analysera detsamma i de fall där det verkligen krävs måste det finnas en möjlighet att få ersättning för kostnader. Med hänsyn till principen om att det är förorenaren som betalar framstår det som lämpligast att det också är förorenaren som får betala för provtagning och analyskostnad när det krävs enligt miljöbalken.

Även om det kan finnas möjlighet för en kommunal tillsynsmyndighet att få analyskostnaden betald av de brottsbekämpande myndigheterna, är risken stor att uppgifterna som framkommer inte kommer att kunna delas med tillsynsmyndigheterna. Även om det genom nyligen beslutade förenklingar kopplat till informationsutbyte mellan myndigheter, medför även lätnaderna att sekretess inte medföljer, varför det kan bli svårt för de brottsbekämpande myndigheterna att vid förundersökning faktiskt dela vad som framkommer med tillsynsmyndigheten.

Det är även av stor vikt i många fall att någon åtgärd vidtas omgående från tillsynsmyndigheternas sida. En verksamhet kan behöva förbjudas omgående för att minimera risken för negativ påverkan på människors hälsa och miljön. Det finns även tillfällen då en överträdelse inte utreds vidare av de brottsbekämpande myndigheterna, men verksamheten ändå bedöms bedrivas på ett sätt som strider mot bestämmelserna i miljöbalken. Det är därför inte möjligt att helt förlita sig på att de brottsbekämpande myndigheterna kommer att kunna ta kostnaden för analys av prov, oavsett hur mycket samverkan utvecklas.

Idag finns möjligheten för de statliga tillsynsmyndigheterna att erhålla ersättning för kostnader för provtagning och undersökning av prov i samband med tillsyn i fråga om avfall enligt 15 kap. miljöbalken. Det har inte framkommit några skäl varför inte de kommunala tillsynsmyndigheterna skulle ha samma rätt. Inte heller räcker 26 kap. 22 § miljöbalken till att täcka denna brist.

Lämpligaste lösningen får därför anses vara den föreslagna åtgärden.

1.6 Konsekvenser av förslaget

1.6.1 Konsekvenser för nationella myndigheter

Förslaget bedöms medföra få konsekvenser för nationella myndigheter. Närmast medför förslaget att kommunala tillsynsmyndigheter får förbättrade ekonomiska möjligheter för att i större omfattning samla information genom provtagning som även nationella myndigheter kan ha behov av i sitt arbete. Detta bidrar till förbättrade möjligheter att upptäcka, förhindra och lagföra illegal avfallsverksamhet.

1.6.2 Statsfinansiella konsekvenser

Naturvårdsverket bedömer att förslaget inte har några statsfinansiella konsekvenser annat än att genom att möjliggöra för de kommunala tillsynsmyndigheterna att i större utsträckning upptäcka illegal avfallsverksamhet kan kostnader på totalen minska för staten genom att sådana verksamheter snabbare kan stoppas och förbjudas. Likt redan nämnts är det oftast de kommunala tillsynsmyndigheterna som upptäcker avfallsbrottslighet. Genom att underlätta för de kommunala tillsynsmyndigheterna kan fler brott upptäckas och anmälas, vilket gynnar samhället i stort. Ersättning för provtagning enligt 8:3 FAPT tillfaller den enskilda myndigheten som haft kostnaden.

1.6.3 Konsekvenser för kommuner och kommunförbund

De aktörer i offentlig sektor som berörs av den föreslagna bestämmelsen är de kommunala tillsynsmyndigheterna. Det är idag ofta de kommunala tillsynsmyndigheterna som upptäcker illegal avfallshantering, varvid även ansvaret att fatta beslut om föreläggande och förbud ligger på dem.

När möjlighet till att erhålla ersättning för kostnader inte finns, nedprioriteras den typen av tillsyn generellt. När även kommunala tillsynsmyndigheter får ett bra och effektivt verktyg att använda i sin tillsyn kommer tillsyn mot illegal avfallshantering troligtvis att medföra ytterligare arbete för de kommunala tillsynsmyndigheterna, men det kommer också att öka efterlevnaden av miljöbalken.

1.6.4 Konsekvenser för företag ideella organisationer och andra enskilda

Företag, ideella organisationer och fysiska personer som bedriver avfallsverksamhet kan genom förslaget bli ålagda att betala för tillsynsmyndigheternas kostnader för provtagning och analys. Även om kommunerna genom förslaget ges möjlighet att då kompenseras för sådana kostnader, är utgångspunkten ändå att det är verksamhetsutövaren själv som i första hand ska inkomma med underlag såsom prov och analys. En verksamhetsutövare som söker de tillstånd och gör de anmälningar som krävs, samt bidrar till och underlättar för att tillsynsmyndigheterna kan bedriva en effektiv och transparent tillsyn, kommer i mindre utsträckning att drabbas av dessa kostnader. En verksamhetsutövare som bedriver en korrekt verksamhet kan dock ändå i vissa fall bli tvungen att ersätta en myndighets kostnader för prov och analys, vilket i sådana fall inte helt rimmar med principen om att det är förorenaren som ska betala. Att kommunala tillsynsmyndigheter ges utökade möjligheter att i större utsträckning ta egna prover och genomföra analyser bidrar dock till att sänka tröskeln för att bedriva tillsyn mot misstänkt illegal avfallsverksamhet vilket minskar den snedvridna konkurrens som idag finns till följd av att illegala verksamheter inte upptäcks. Att få bort illegala aktörer från marknaden gynnar därför på sikt de seriösa aktörerna.

1.7 Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms ha positiva konsekvenser för miljön och samhället i stort då illegal avfallsverksamhet kan upptäckas i större utsträckning och tillsynsmyndigheter få stopp på pågående verksamheter i ett tidigare skede.

1.8 Åtgärder som vidtagits för att minska förslagets kostnader

Myndigheterna har för varje förslag utvärderat ett antal handlingsalternativ och beskrivit konsekvenserna av det förslag som Naturvårdsverket gått vidare med. Naturvårdsverket bedömer att förslaget som läggs fram i denna redovisning är proportionerligt i förhållande till det problem som identifierats. Naturvårdsverket har haft kontinuerlig dialog med berörda intressenter och utifrån deras inspel vägt olika intressen mot varandra för att kunna lägga fram effektiva och balanserade förslag.

1.9 Ikraftträdande och behov av särskilda informationsinsatser

Naturvårdsverket avser att ta fram ytterligare vägledning kopplat till provtagning och analys för att tydliggöra vad som är möjligt för tillsynsmyndigheterna att göra och när det är av stor vikt att så sker.

1.10 Överensstämmelse med EU-rätt och kommunal självstyrelse

Förslaget påverkar inte eller överensstämmer med EU-rätten. Förslaget inskränker inte den kommunala självstyrelsen.